ROČNÍK IV 1950 SEŠIT 8—10

ČESKÁ MYKOLOGIE

Časopis Čs. mykolog. klubu pro šíření znalosti hub po stránce vědecké i praktické

Redigují:

Prof. Dr K. CEJP,

MUDr J. HERINK,

I. CHARVÁT,

Dr A. PILÁT

Obsah:

Krejčík K.: Otrava hřibem nachovým čili purpurovým (Bol. purpureus Fr.) 113
Dr A. Pilát: Otravy houbami ve Švýcarsku v roce 1948 115
Dr A. Pilát: Vzácná teplomilná houba: náramkovitka žlutozelená - Armillaria luteovirens (A. et S.) Sacc. 141
Dr A. Pilát a I. Charvát: Čirůvka Guernisacova - Tricholoma Guernisaci Crouan in Čechoslovakia 121
Dr V. J. Staněk: K lepšímu poznání našich hvězdic 128
Dr M. Svrček: Kulháček bílý - Claudopus niveus Vel. a poznámky o druzích rodu Claudopus . 131
Vacek V.: Muchomůrka Vittadiniho, odr. ježohlavá na Moravě - Amanita Vittadinii (Mor.) Vitt. var. echinocephala (Vitt.) Veselý in Moravia 136
Vacek V.: Nově nalezená Hydnangia v Československu 137
Prof. K. Kult: Zpracování druhů hub z naleziště Čelákovice 145
Dr J. Kubička a Zd. Pouzar: Helmovka zoubkatá - Mycena pelianthina (Fr.) Quél. 152
Mykologické drobnosti: 158
Příloha: 1 barevná tabule čís. 1. - Trich. Guernisaci Crouan,
1 černá tabule - Armillaria luteovirens (A. et S.) Sacc.

V PRAZE
dne 15. listopadu 1950

Nákladem Čs. mykolog. klubu v Praze. - Administrace: Praha II, Krakovská 1. Tel. 311-31
Vytiskly Středočeské tiskárny, n. p. — závod 05, Praha II, Soukupovo náměstí čís. 21

Předplatné Kčs 60·—

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE
9 FEB 1954

Otrava hřibem nachovým čili purpurovým.

Boletus purpureus (Fr.) — *B. rhodoxanthus* (Kr.-Kbch.)

Hřib nachový — Boletus purpureus Fr.
Velice krásná plodnice, kterou nalezl u Lysé n. L. 10. 9. 1950 p. ing. A. Lukavec.
Polovina skutečné velikosti. — Foto A. Pilát.

Hřib nachový, patřící k našim statným, velmi krásným, hřibovitým houbám, podobá se velmi satanu, má však často v dospělosti krásně růžový klobouk, třeň široký, nachový, nahoře síťkovaný, dužnina sytě žlutá, značně rychle modrající, na spodu třeně masově červená, ústí rourek nachová, chuť a vůně nenápadná. Dva exempláře hřibu nachového jsem nalezl dne 18. července 1950 nedaleko Dobše u Hořic v Podkrkonoší. Starších údajů o biologii a požívatelnosti hřibu nachového je poměrně málo. Veselý považuje tuto houbu za jedlou, Velenovský se o požívatelnosti nezmiňuje, Kallenbach uvádí, že kousek tohoto hřibu za syrova snědl bez následků. Costantin a Leuba považují hřib nachový (*B. purpureus* Fr.) za podezřelý. J. V. Krombholz má ve svém díle: „Naturgetreue Abbildungen und Beschreibungen der essbaren, schädlichen und verdächtigen Schwämme. Prag 1831—1847" velmi pěkné vyobrazení tohoto hřibu, aniž by byl blíže popsán a uvedeny údaje o jeho požívatelnosti. Je zajímavo, že v díle Krombholzově je hřib nachový (*B. purpureus* Fr.) označen jako odrůda hřibu satana (*B. satanas* Lenz.) pod jménem „hřib krvavý-růžově žlutý" (*B. sanguineus rhodoxanthus* Krombh.). Otrava tímto hřibem se u mne projevovala tímto způsobem: první její příznaky se objevily asi za 2 hodiny po požití malého kousku klobouku za syrova, velikosti asi poloviny palce. Chuť byla zcela nenápadná. První zvracení se dostavilo asi kolem 23. hodiny a po něm se dostavila zvracení další, těžší a namáhavější, takže v době asi do 3 hodin zrána jsem úporně zvracel asi dvacetkrát. Na čele vyvstal studený pot. Pak zvracení pozvolna ustalo. Současně se dostavily dlouhotrvající vodnaté průjmy, kterými jsem trpěl slaběji ještě třetího dne. Smyslová vnímavost byla citelně zmenšena (zejména pro podněty zvukové). Druhý den tupá bolest hlavy a bolestivost šíjového svalstva. Tep druhého dne kolem 100. Teplota druhého dne ráno 37,5° C. Tělesná slabost druhého dne tak veliká, že jsem ráno jen s největším sebezapřením mohl ujíti několik metrů, později odpoledne jsem pro slabost nemohl vůbec povstati. Ještě třetího dne jsem byl připoután na lůžko. Během zvracení stále jsem byl trýzněn neuhasitelnou žízní. Jídlo jsem bez následků snášel teprve třetího dne. Po celou dobu otravy jsem trpěl dosti značným pocitem zimy. Normální chuť k jídlu jsem měl až pátého dne. Průběh otravy se poněkud shoduje s otravou hřibem satanem. Otázka jedovatosti či nejedovatosti hřibu nachového by byla řešitelnější, kdyby bylo více zkušeností o jedlosti této houby z řad našich mykologů.

Karel Krejčík

Dr A. Pilát:

Otravy houbami ve Švýcarsku v roce 1948.

Nejlépe organisovanou zdravotní a statistickou službu houbařskou mají ve Švýcarsku. Proto statistický přehled o otravách houbami, který uveřejnil Dr. A. Alder ze St. Gallen ve Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde je velmi poučný i pro nás. V r. 1948 byly zaznamenány ve Švýcarsku otravy následujícími druhy hub.

Druh houby:	Počet případů otrav	Počet otrávených osob	Počet úmrtí
1. *Amanita phalloides* (Fries) Quél. Muchomůrka hlízovitá	6	18	5
2. *Amanita pantherina* (Fries) Quél. Muchomůrka tygrovaná	5	23	1
3. *Tricholoma pardinum* Quél. Čirůvka tygrovitá	5	21	—
4. *Amanita muscaria* (Fries) Quél. Muchomůrka červená	1	5	—
5. *Amanita gemmata* (Fries) Gill. Muchomůrka slámožlutá	1	5	—
6. *Psalliota xanthoderma* Genev. Pečárka karbolová	2	7	—
7. *Clitocybe nebularis* (Batsch.) Quél. Mlženka	1	2	—
8. *Boletus Satanas* Lenz. Hřib satan	1	2	—
9. *Clavaria pallida* Schaeff. Kuřátka bledá	3	11	—

Tento statistický přehled velice připomíná naše poměry jak v percentuálním množství otrav jednotlivými druhy, tak i počtem smrtelných případů. Také u nás nejnebezpečnější houbou je muchomůrka hlízovitá, která má na svědomí největší počet smrtelných onemocnění a hned za ní následuje muchomůrka tygrovaná. Ovšem třetí houba v přehledu uvedená — *Tricholoma pardinum* Quél. — nepůsobí u nás prakticky žádných otrav, protože je v Čechách velmi vzácná. Roste jen v nejteplejších krajích ojediněle, na př. v okolí Roblína a Karlštejna v listnatých lesích na vápenci. Největší počet otrav zaznamenáno bylo v měsících červenci, srpnu a září. Také u nás tyto tři měsíce jsou na otravy nejbohatší. Říjen, i když hojně houby rostou, je na otravy mnohem chudší, protože nejnebezpečnější jedovaté druhy jsou v tomto měsíci již vzácné. Většina pozdně podzimních druhů je nejedovatá. V květnu onemocnělo ve Švýcarsku jen 9 osob z celkového počtu 106, který byl za celý rok zaznamenán.

Nejnebezpečnější houbou jest ovšem muchomůrka hlízovitá, na jejíž účet spadají skoro všecky smrtelné otravy. Smrtelně končící případ otravy muchomůrkou tygrovanou byl jen ojedinělý a náhodný.

Tehdy požila pokrmu z této jedovaté muchomůrky pětičlenná rodina. Čtyři osoby se rychle uzdravily, pouze 90letý otec zemřel na následky onemocnění. Podlehl otravě proto, že byl nemocen i jinak, neboť trpěl chronickou střevní chorobou a po operaci žaludku byl značně zeslaben. Otravy muchomůrkou tygrovanou končí smrtelně jen v případech výjimečných.

Zato muchomůrka hlízovitá je houba nebezpečná a zákeřná. V době, kdy se počne objevovat masově, což bývá obyčejně mezi 15. srpnem a 15. zářím, hlášen je vždycky největší počet smrtelných otrav. Na začátku tohoto masového výskytu, zvláště je-li teplé počasí, je tím nebezpečnější, protože, jak se zdá, v této době obsahuje největší množství jedů. Skončí-li otrava šťastně nebo nešťastně, rozhoduje obyčejně několik věcí. Na prvním místě rozhoduje přirozeně množství houby, které bylo požito.

Za druhé, jak brzo po požití objevily se první příznaky otravy. Čím dříve se objeví, tím větší je naděje na zachránění otráveného. Podaří-li se zjistit, že někdo požil tuto houbu dříve, než objeví se u něho příznaky otravy, nemusí ani k otravě dojít. V tomto ohledu je velmi poučný případ, který popisuje Dr. Alder, jenž se udál v Curychu. Jedna rodina požila v houbovém jídle dvě plodnice muchomůrky hlízovité, které sebral v lese syn ke studijním účelům a doma je odložil. Dostaly se však omylem do kuchyně a do jídla. Když zjistil tento omyl, byl všem po 4 hodinách po požití vypláchnut žaludek, a k otravě vůbec nedošlo. Z toho je vidět, že čím dříve počne se s léčením, tím je větší naděje na uzdravení.

Z léčebných prostředků nejlépe se osvědčily infuse hroznového cukru a roztoku kychyňské soli, neboť jen tímto způsobem zabrání se ochuzování organismu o vodu a poškození životně důležitých orgánů, ztučnění buněk jaterních, ledvinových a buněk srdečního svalu. Velmi dobře prospívá therapie sloužící k obraně jater hormonem z kůry nadledvinek (Percorten) a vitaminem K (Synkavit). Včasné rozpoznání otravy rozhoduje o osudu pacienta. V tomto ohledu je velmi zajímavý případ, který se udál 29. srpna 1948 v Curychu-Hönggu. Tehdy požila rodina, skládající se ze 4 osob a 1 hosta, jídlo z ryzců a žampionů, do nichž omylem se dostalo několik plodnic bílé odrůdy muchomůrky hlízovité. Host, který mezitím odebral se domů, onemocněl po 8 hodinách. Dostavilo se silné vrhnutí a průjem a přivolaný lékař poradil mu, aby se ihned odebral na kliniku. Zde byl proveden pečlivý výplach žaludku, infuse kuchyňské soli a roztoku hroznového cukru, podán Percorten a Synkavit. Nemocný měl vzezření šedé a přepadlé, dostavily se křeče v okončetinách, špatný puls a krvavě hlenovitá stolice. Následujícího dne byl zjištěn v moči urobilin a urobilinogen. Játra byla zvětšena, ale žloutenka se neprojevila. Po 7 dnech pečlivého ošetřování nastalo pozvolné zlepšení. U ostatních 4 osob dostavily se příznaky otravy teprve 12 hodin po požití pokrmu. Otec rodiny, u něhož otrava byla nejtěžší a doprovázena byla zduřením

jater a žloutenkou, zemřel šestého dne. Ostatní 3 příslušníci rodiny se uzdravili. Další případ otravy muchomůrkou hlízovitou přihodil se ve Windisch 29. 8. 1948. Tehdy požily večer tři osoby jídlo z mu-

Muchomůrka tygrovaná — Amanita pantherina (Fr.) Quél. — V dubině u Karlštejna 3. 8. 1950 sbíral A. Pilát. — Foto A. Pilát.

chomůrky hlízovité, po jídle šly spat. Klidně spaly až do rána a teprve následujícího jitra, 12 hodin po požití jídla, objevil se průjem a zvracení. Jedna z osob, která požila nejvíce z houbového pokrmu, zemřela pátého dne, ostatní dvě se uzdravily.

Zajímavý je případ, který se udál v Curychu 20. září 1948. Manželé požili houbového pokrmu z muchomůrky hlízovité, kterou považovali za žampiony. Příštího dne objevilo se zvracení a průjem. Byli léčeni v domácím ošetřování. Manželův stav se však rychle zhoršil, stav manželky zdánlivě se zlepšoval. Manžel byl 25. září převezen na kliniku, kde léčení infusemi a srdečními prostředky již nepomohlo a nemocný 26. září zemřel. Zdravotní stav manželky, který zdál se zpočátku obracet k lepšímu, následujícího dne se rapidně zhoršil, takže 29. září byla převezena do nemocnice. Neměla žloutenku, ale bylo zjištěno silné stoupnutí obsahu bilirubinu v krvi (na 1.93 mg %). Rovněž stoupl obsah močoviny v krvi a pokleslo množství kuchyňské soli. Všecky tyto příznaky ukazují na akutní uraemii a srdeční insufficienci. Ačkoliv bylo počato energicky s infusemi a podávány stimulační prostředky, 3. října nemocná zemřela. Z uvedeného případu je jasně vidět, že počne-li se s léčením pozdě, končí otrava nešťastně.

K četným otravám muchomůrkou tygrovanou dochází pro záměnu tohoto jedovatého druhu s jedlou muchomůrkou narůžovělou. Jak již bylo řečeno, probíhají tyto otravy však většinou šťastně a smrtí končí jen výjimečně. K otravám touto jedovatou houbou dochází obyčejně v létě, nejčastěji v druhé polovině července, kdy tato houba se objevuje celkem hojně a ostatní druhy hub celkem řídce.

Otravy muchomůrkou červenou bývají vcelku slabší než otravy muchomůrkou tygrovanou a zřídka končí nešťastně. Svůj omyl zaplatí obyčejně otrávený jen zvracením a nevolností.

Zajímavý je případ otravy muchomůrkou slámožlutou — *Amanita gemmata* Fr. (*Amanita junquillea* Quél.), který popisuje Dr. Alder. Tato houba totiž bývá pokládána za jedlou. K otravám dochází zřídka kdy, neboť pravděpodobně obsahuje muscarinu a mycoatropinu jen malé množství. Jelikož je to houba celkem malých rozměrů a vyskytuje se ojediněle, zřídka kdy se přihodí, že někdo požije této houby větší množství. Kolem Oensingen (Solothurn) v lesích pohoří Jura, vyskytla se tato houba koncem května 1948 ve velkém množství. Pětičlenná rodina požila 16. května večer velké množství pokrmu z této houby. Bylo zjištěno mikro- i makroskopicky, že jídlo bylo připraveno skutečně z muchomůrky slámožluté. U všech pěti osob dostavila se závrať a zvracení. Otec a jedna dcera, kteří snědli 4 respektive 3 talíře houbového pokrmu, po křečích upadli do hlubokého bezvědomí. Otec se potil neobyčejně, takže ložní prádlo bylo úplně promočeno. U dcery byly pupily maximálně roztaženy. Byli ihned odvezeni do nemocnice a po výplachu žaludku podány medikamenty sloužící k stimulaci krevního oběhu. Po 6 dnech se oba zotavili. Ostatní 3 členové rodiny odbyli si otravu jenom zvra-

cením a brzo se zotavili. Celkem příznaky otravy byly podobné jako při otravě muchomůrkou tygrovanou (mycoatropin). Silné pocení však svědčí o tom, že muchomůrka slámožlutá obsahuje také muscarin.

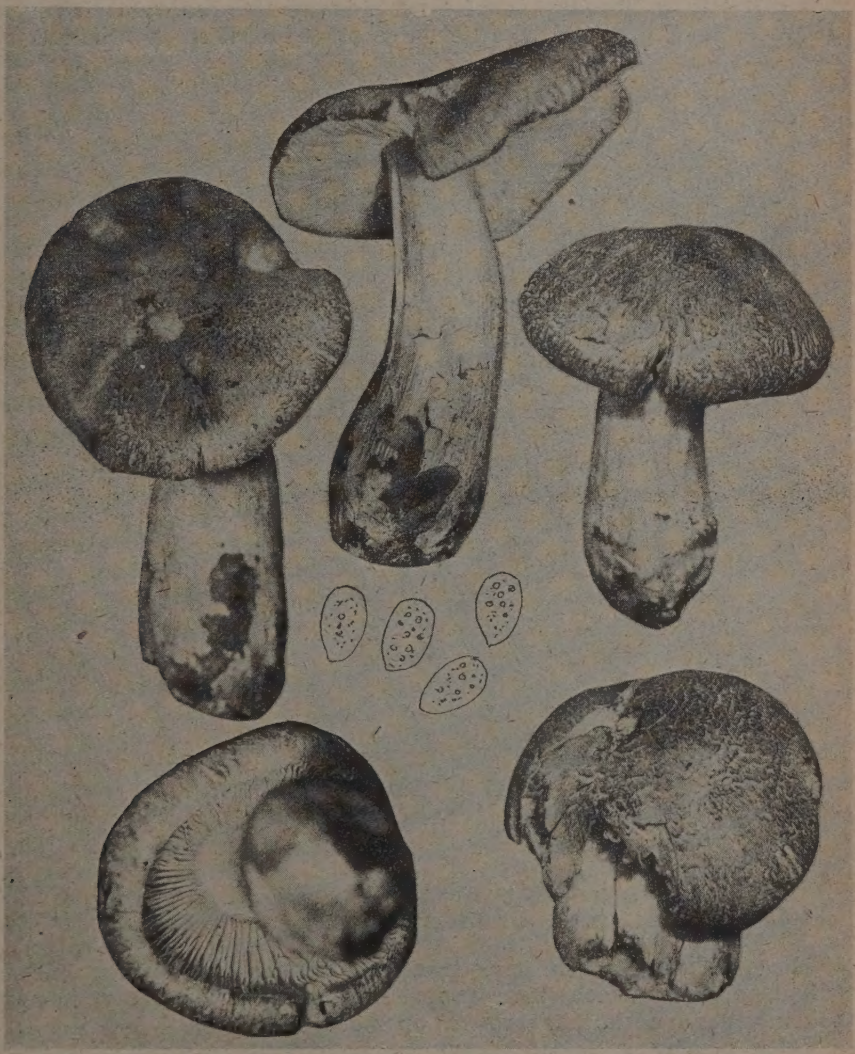

Čirůvka tygrovitá — Tricholoma pardinum Quél.
Sbíral J. Charvát dne 25. 8. 1946 v bukovém lese na Roblíně. $^2/_3$ skutečné velikosti. — Foto Charvát.

Otravy čirůvkou tygrovitou nejsou u nás známé. Dr. Alder popisuje 5 případů ze Švýcarska, které udály se v roce 1948. Je to houba velmi krásná a masitá, takže láká k jídlu, na štěstí jest u nás velmi vzácná. V Cudrefinu na Neuchâtelském jezeře pojedla společnost 7 osob houbový pokrm, připravený z různých druhů, do něhož připletly se pravděpodobně 1—2 plodnice této jedovaté čirůvky. Již za ¼ hodiny po požití projevila se otrava u všech osob bolestmi

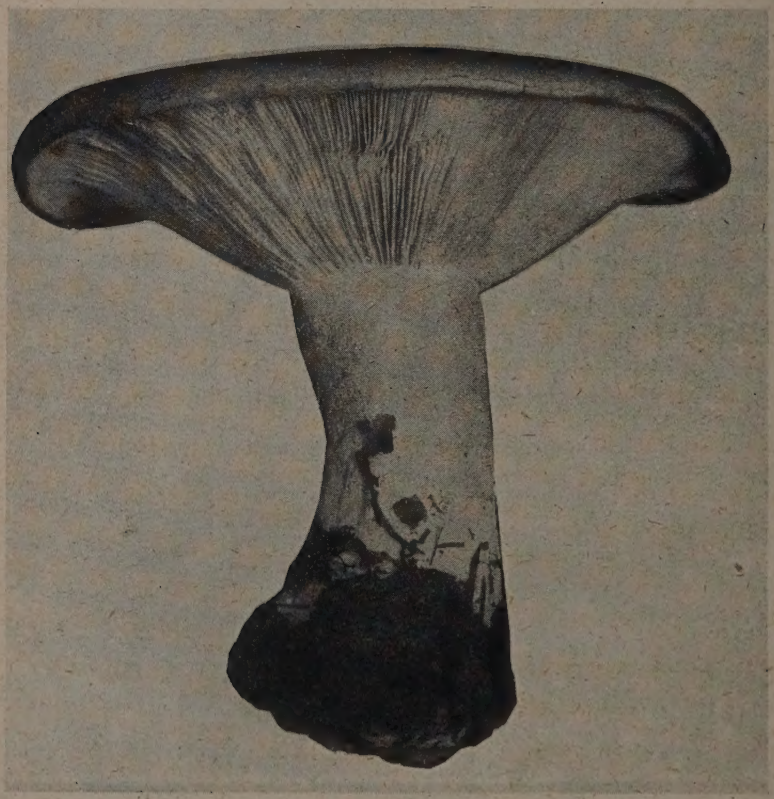

Strmělka mlženka — Clitocybe nebularis (Batsch.) Quél.
U Bohnic nedaleko Prahy 8. 10. 1942 sbíral B. Vytouš. — Foto A. Pilát.

břicha a průjmem a byly proto převezny do neuchâtelské nemocnice, odkud po třech dnech byly propuštěny. Zajímavé je, že zmíněný pokrm jedla také kočka a rovněž onemocněla.

Velmi poučný je případ otravy muchomůrkou tygrovanou, který udál se ve Wülflingen koncem srpna 1948. Jeden profesor sebral houby, mezi nimi také 2 exempláře muchomůrky tygrované, kterou

dobře znal. Odložil je, aby je později prostudoval. Bohužel z nepozornosti dostaly se tyto dva exempláře s ostatními houbami do kuchyně a připraveny byly k obědu, který požilo 5 osob, z toho 3 děti. Po krátké době dostavilo se zvracení a průjem. Po jednom až dvou dnech všichni se uzdravili. Z tohoto případu mravné poučení plyne, že vědečtí houbaři při sběru jedovatých hub k studijním účelům mají býti velmi pozorni, aby se jim nestalo něco podobného, jako panu profesorovi ve Wülflingen.

Zajímavé jsou 2 případy otravy pečárkou karbolovou — *Psalliota xanthoderma.* Tato houba je u nás celkem vzácná — jen na Karlštejnsku se vyskytuje v ohromném množství, takže za příznivého počasí jsou tamější smrčiny tímto druhem doslova zaplněny. Ačkoliv roste na Karlštejnsku ve společnosti pečárky ovčí, kterou četní houbaři sbírají, a jistě mnohokrát tyto dva podobné druhy zaměnili, přes to není známo, že by u nás docházelo k častějším případům otravy. Sám jsem jedl tuto houbu mnohokrát ve velikém množství. Pravidelně zavařujeme u nás v rodině do octa mladé exempláře bez jakýchkoliv škodlivých následků. Snad požita ve velkém množství může způsobiti slabou nevolnost. Není však nikdy jisté, zda vinna je houba nebo velké množství požitého pokrmu. V nejhorším případě projeví se nevolnost pocením nebo i zvracením. Druhý den pacient je již zdráv. Z uvedených dvou případů otrav, které Dr. Alder uvádí, nenabyl jsem přesvědčení, že by tato houba byla skutečně jedovatá. Žaludeční obtíže působí často také mlženka nebo četné druhy kuřátek, které jsou dosti nechutné a těžko stravitelné. I takové „otravy" Dr. Alder popisuje ze Švýcarska. Mlženka a kuřátka neměly by se označovat jako houby jedlé. Beztak pokrm, do něhož je přidáme, jenom chuťově pokazí.

Dr A. Pilát a I. Charvát:

Čirůvka Guernisacova - Tricholoma Guernisaci Crouan in Čechoslovakia.

(Syn. Trich. pseudoacerbum C. et D.)

(S barevnou tabulí 1.)

Dne 13. listopadu 1949 nalezl pan Zdeněk Pouzar v Radotínském údolí ve smrkovém lese na stráni s podkladem vápencovým (břidlice s obsahem vápna), neobvyklou čirůvku. Plodnice — v počtu asi 30 kusů— byly v půdě dosti ponořené a klobouky hlínou znečištěné.

Zajímavý tento druh zevnějškem upomínal nejvíce na *Tricholoma pessundatum* — čirůvku masitou. Po delším a pracném studiu literatury pokládáme za jisté, že naše houba je totožná s málo známou čirůvkou Guernisacovou — *Tricholoma Guernisaci* Crouan, která byla popsána Crouanem v roce 1867 v jeho díle „La Florule du Finistère"

na str. 81, a vyobrazena Pelletierem v „Album de Guernisac" v díle čtvrtém na tabuli 9. Toto album dle zprávy F. Guéguena v Bulletin de la Soc. Myc. de France 24 : 246-269, 1908 nebylo vydáno tiskem a bylo v roce 1908 uloženo v soukromé knihovně v zámku du Mûr v Plouigneau.

Na tabuli zobrazuje jednu celou plodnici a dvě v průřezu. Jeden z průřezů znázorňuje dužninu zbarvenou po 24 hodinách do lososově růžova, druhý po dvou dnech, kdy barva změní se do bledě hnědě ryšavé. Bohužel v československých knihovnách toto dílo není zastoupeno, takže nebylo nám možné shlédnouti originální popis a vyobrazení. Pravděpodobně však popis a vyobrazení tohoto druhu, jež obsaženy jsou v Gilletově díle „Les Champignons qui croissent en France" z roku 1878, str. 95, tab. 26, odpovídají Crouanovu popisu i vyobrazení jeho druhu. Popis v Saccardově Sylloge Fungorum, 5:90, 1887, jest sestručněným latinským překladem francouzského popisu Gilletova. Saccardo jako původní dílo cituje: *Tricholoma Guernisaci* Crouan in Gillet, Champ. Fr. p. 95 cum icone. Nüesch, který tento druh uvádí ve své „Monographie der Gattung Tricholoma" z roku 1923 p. 42 z autopsie jej nezná.

V dalším uvádíme podrobný popis českých plodnic:

K l o b o u k 6 až 10 cm v průměru, v mládí klenutý, okrouhlý, potom rozložený až široce vmáčklý; zprvu barvy špinavě žemlové nebo špinavě světle okrové, či světle bělavě rezavo-hnědé, místy narůžověle lososové, ve stáří osmahlý (jako připálený) s hnědými skvrnami. Okraj u mladších plodnic bělavě plstnatý, brzo olysávající, dosti podvinutý, méně však než u Trich. acerbum; u dospělých tenký okraj jen nepatrně přesahuje lupeny. Okraj v mládí i ve stáří bývá nepravidelně zvlněný, laločnatý až zprohýbaný a neryhovaný, ve stáří vláknitě rozpukaný, takže mezi hnědou pokožkou je vidět bílá dužnina.

P o k o ž k a klobouku mladších plodnic je jemně plstnatá, nejvíce na okraji, na dospělých hladká a jen nepatrně na okraji plstnatá, tlustá, při okraji slupitelná, za sucha trochu lesklá, za vlhka mírně lepkavá. Povrch klobouku nerovný až hrbolkatý. Dužnina klobouku pod pokožkou lehce narůžovělá.

L u p e n y nápadně tenké a husté, s lamellulami, 6 až 8 mm široké, skoro volné, u třeně široce a hluboce vykrojené, nepatrně zoubkem na třeň sbíhající, barvy bělavě smetanové s lososovým nádechem, ve stáří s odstínem smetanově hnědavým, na otlačených místech zbarvující se špinavě hnědě do olivova. Ostří je nerovné, protrhané až roztřepené, ve stáří hnědě černavé, jako připálené. Po několika dnech po utržení objevily se na lupenech červené skvrny.

T ř e ň solidní, tlustý a krátký, řidčeji až skoro jako průměr klobouku 4—5 cm dlouhý, 15 až 40 mm tlustý, válcovitý, pevný, tvrdý, vláknitý, k basi zúžený, na vrcholu až dvakráte tlustší než dole a krupičkatě bíle pomoučený, někdy s nádechem žlutavým, zvláště u čerstvých exemplářů, skoro od poloviny směrem k basi nahnědlý, někdy i slabě nažloutlý.

Dužnina klobouku i třeně bílá, chuti mírné, nikoliv však okurkové, spíše po chvíli slabě nepříjemné, nijak zvlášť nápadné, s pachutí však zřejmě nahořklou. Na lomu barví se lehce růžově-masově. Vůně slabě zemitě ředkvová.

Výtrusy široce elipsoidní, hladké, zcela bezbarvé, s velkou, silně světlolomnou olejovou kapkou, neamyloidní, 4—5,5(6)×3,5—4,5 μ.

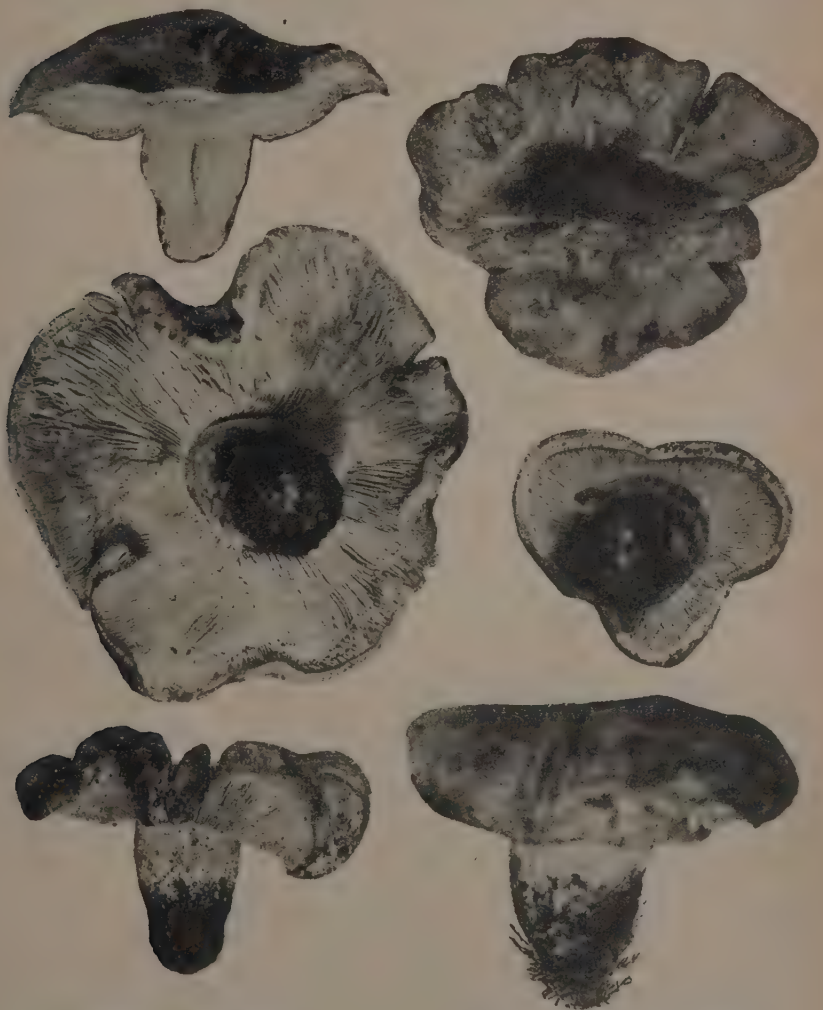

Čirůvka Guernisacova — Tricholoma Guernisaci Crouan.
Sbíral p. Zd. Pouzar dne 13. 11. 1949 v Radotíně. 2/3 skutečné velikosti.
Foto J. Charvát.

Basidie tetrasporické 27—30×6,5—7,5 μ, s dosti dlouhými sterigmaty. Výtrusný prach bílý.

Reakce negativní na $FeSO_4$, fenol, formol, HCl, H_2SO_4, HNO_3 a na α-Naftol. Reakce positivní dává KOH = ihned chromově žlutá, na čpavek = nepatrně mdle nažloutlá, na lactoformol = slabě nažloutlá. Roste jednotlivě i v trsech po 3—4 kusech.

Nejedlá — i po úpravě k jídlu projevuje se její nahořklá chuť.

Poznámky:

Při určování této zajímavé čirůvky vzali jsme v úvahu především 3 podobné druhy. Jako prvá přicházela v úvahu *Trich. pessundatum* Fr., jejíž vyobrazení v díle Michael a Schulz, svazek 1. tab. 21 (vydání 29.—36 tisíc, 1927) se velmi podobá zevnějškem našemu druhu, liší se však rýhovaným okrajem klobouku, napuchlou basí třeně, vůní a chutí moučnou a celkovým zbarvením, jakož i trochu menšími výtrusy. Naproti tomu popis typického druhu, uvedený v 2 svazku u tabule 132 (vydání 23—28. tisíc, 1927) a vztahující se k vyobrazení ve svazku 1, k tabuli 21, má mnoho společných znaků s naším druhem.

Především je to okraj klobouku (nikdy rýhovaný), struktura pokožky, částečně i zbarvení a lepkavost klobouku, hustota lupenů a jejich barva, údaj o ostří, zmínka o zbarvení dužniny pod pokožkou klobouku; i vůně by částečně souhlasila a zvláště údaj o chuti: „mit schwachen bitterlichen Nachgeschmack", poukazoval by na náš druh. Po uvážení všech těchto okolností, pro a proti, jsme tento druh vyloučili.

Další velmi podobný druh *Trich. acerbum Bull.*, liší se v prvé řadě světlejší žemlovou barvou klobouku, zřetelněji jemně plstnatou až šupinkatou pokožkou, výrazně rýhovaným a nezvlněným okrajem, více hořkou chutí, neměnlivou dužninou, místem výskytu (roste v listnatých lesích), jakož i tvarem výtrusů. Veškeré negativní reakce uvedené v popisu u *Trich. Guernisaci* jsou stejné také u *Trich. acerbum*, jen positivní reakce na *KOH* není chromově žlutá, nýbrž světle žlutěrezavá a na čpavek a laktoformol je zcela negativní. I tento druh není totožný s naší houbou.

Dále přihlédli jsme k popisu *Trich. pseudoacerbum*, kterou bohužel jen velmi kuse popsali Costantin a Dufour v roce 1895 v „Nouvelle flore des Champignons etc." na str. 259. Diagnosa jejich zní: „Chair non amère, blanche; chapeau non strié au bord, 8-10 c. pied blanchâtre; feuillets d'un jaune franc. Forêt de Fontainebleau". V překladu: dužnina není hořká, bílá, klobouk není na okraji rýhovaný, 8- 10 cm, třeň bělavý; lupeny živě žluté." Vyobrazení v tomto díle tab. 61 fig. 1, jest pouze menší pérovou kresbou s udáním barevných tónů ve zkratkách u jednotlivých částí plodnice. Bohužel barevné tóny uvedené na tabuli (Tableau des couleurs), nejsou ve všech vydáních stejné. V jednom vydání jsou barvy světlejší, v druhém tmavší, takže, utvořiti si správný pojem o barvě klobouku, lupenů atd. je nemožné. Vyobrazení liší se od naší houby kloboukem více klenutým, snad i masitějším

a třeněm hlízovitě zduřelým. V stručném popisu, kde chybí údaj o výtrusech, bližší charakter u pokožky klobouku, dužniny atd. jsou některé znaky, které mluví pro naší houbu, jako: okraj klobouku není rýhovaný, bílá barva dužniny a zčásti též zbarvení lupenů. Naproti tomu liší se podle údaje zmíněných autorů od Trich. acerbum dužninou nehořkou.

Zajímavou polemiku Duméeho s Costantinem a Dufourem, týkající se tohoto druhu, sledovali jsme v Bulletinu S. M. d. F. z roku 1926 v roč. 42 na str. 173, kde Dumée tvrdí, že *Trich. pseudoacerbum* C. et D. je synonymem *Trich. Guernisaci* (Crouan) Gill. Poznamenává dále, že Cost. a Duf. popsali *Trich. pseudoacerbum* jenom krátce: tvarem plodnic a barvou podobá se čirůvce hořké *(Tr. acerbum),* ale klobouk nemá žíhaný a dužninu nemá hořkou.

Trich. Guernisaci Cr. (Gill. p. 95) má skoro stejné znaky jako *Trich. pseudoacerbum,* ale prý voní silně pronikavě. Gillet se nezmiňuje o žíhaném klobouku a z vyobrazení lze usouditi, že žíhaný okraj nemá. Také se nezmiňuje o hořké chuti dužniny — jistě by tento znak zdůraznil, kdyby jej byl zjistil.

Quélet ve Flor. mycol. p. 288 klade *Trich. Guernisaci* jako synonymum ke *Trich. colossus,* což je nesprávné. Ricken neuvádí ani *Trich. Guernisaci,* ani *pseudoacerbum.* L. Maire (Synopsis du genre Tricholoma) považuje *Trich. Guernisaci* za f o r m u od *Trich. acerbum,* ale nezmiňuje se o *Trich. pseudoacerbum.*

K polemice Duméeově poznamenáváme, že bohužel Dumée nezjistil u autorů *Tr. pseudoacerbum* jaké má výtrusy. Jistě znal článek Boursierův v B. S. M. F. roč. 41, 1925, kde na str. 392 uveřejnil popis nového rodu *Leucopaxillus,* neboť vyšel v roce předcházejícím. Jako znaky nového rodu uvádí Boursier tyto: Klobouk klenutý, s okrajem podvinutým, dužninou pevnou, tvrdou, kompaktní. Silná moučná vůně. Výtrusy amyloidní, hrubě bradavčité. Prach výtrusný bílý.

Do rodu *Leucopaxillus* zařadil Boursier též *Tr. pseudoacerbum* a na str. 391 téhož Bulletinu uvádí diagnosu *Leucopaxillus pseudoacerbus* (C. et D.) Bours. Ač mnohé údaje o klobouku, třeni a lupenech, dosti odpovídají naší *Tricholoma Guernisaci,* údaj o výtrusech „hrubě ježatě bradavčité, amyloidní" naprosto nesouhlasí s naší houbou, neboť jsme zjistili, že má výtrusy hladké a neamyloidní. Charakter výtrusů dobře zobrazuje Gillet ve svém díle „Les Champignons" z r. 1878 na str. 95, kde jsou kresleny zcela hladké.

Po zjištění těchto okolností, nepokládáme druh *Leucopaxillus pseudoacerbus* za totožný s naší *Tricholoma Guernisaci.* Dumée byl asi téhož názoru a proto neuznal za nutné dotázati se na charakter výtrusů. Na Duméeovu polemiku odpověděli Costantin a Dufour v příštím roč. 43, B. S. M. F. — 1927, str. 117, následujícím vysvětlením:

„Gillet na str. 95 (Les Champignons), popisuje klobouk *Tricholoma Guernisaci* jako slizký, kdežto v našem klíči jako rozlišovací znak

pro *Trich. pseudoacerbum* naopak uvádíme klobouk neslizký. Barva lupenů je rovněž různá, a sice „živě žlutá", (jaune d'un franc), kdežto Gillet udává barvu lososího masa. Dalším charakteristickým znakem *Trich. pseudoacerbum* C. et D. je zavalitá postava, podmíněná krátkým třeněm. Jediný, skutečně nápadný společný znak obou druhů je barva klobouku: ± tlumená hněď, barva kávy s mlékem, nebo kožová (alutaceus). Také silně vonnou dužninu mají oba druhy. Tyto znaky snad mluví o příbuznosti obou druhů, ale nejsou důvodem pro jejich totožnost. Proto trváme i nadále na samostatnosti *Trich. pseudoacerbum* C. et D., ježto je to druh dobře charakterisovaný." Tolik Costantin a Dufour.

K vysvětlení, které přinesl Costantin a Dufour, poznamenáváme jen, že naše plodnice (v počtu asi 30ti kusů) měly vesměs povrch klobouku suchý, tedy neslizký, neboť vyrostly za suchého počasí, avšak po opláchnutí vodou za účelem odstranění hlíny ze znečištěného povrchu, byly klobouky zřejmě slizké, skoro lepkavé. Rozdíly v údaji barvy lupenů — živě žluté — oproti našim — lososové, musíme rovněž bráti s reservou, neboť víme z praxe, že mnoho závisí na vlivu počasí a stáří plodnic. Rovněž zavalitost plodnic a délka třeně se velmi mění.

Dumée po tomto vysvětlení, v témže časopisu (B. S. M. F. roč. 43, z r. 1927) na str. 263 odpovídá Dufourovi, že právem odhaluje některé slabé důkazy v jeho článku, ale také uznává, že druh *Trich. Guernisaci* (Crouan) Gill. nebyl již po druhé nalezen a proto jej lze studovati pouze podle popisu a vyobrazení Gilletova. Také není známo, kolik exemplářů měl Gillet k disposici, aby mohl dobře prostudovati jejich variabilitu. I Dufour uznává určitou nápadnou podobnost obou druhů, z níž lze usuzovat na jistou analogii. Podle těchto znaků jsem uvažoval o identitě obou těchto druhů. Závěrem Dumée poznamenává: „abych přispěl k vyřešení tohoto problému, studoval jsem znovu pozorně exempláře *Trich. pseudoacerbum,* sbírané v lesích u Carnell a Maisons-Laffite a podávám zde nový popis."

Z tohoto Duméeova popisu jsme zjistili, že údaj o klobouku, t. j. tvar a jeho barva, pokožka a její charakter odpovídá našim plodnicím. Jinak je tomu u dužniny, kde Dumée udává, že tato je „beze změny, chuti a vůně málo výrazné." Zde bohužel nevíme v jakém stavu byly nalezené plodnice, které Dumée znovu studoval. Ostatní znaky by s naší houbou souhlasily. Výtrusy popisuje jako vejčitě kulovité, hyalinní, hladké, 6 μ s kapkou, (podle Boursiera ježaté).

Z uvedeného se nám zdá, že v polemice o *Trich. pseudoacerbum* pleteny byly dva druhy dohromady a to, jeden druh ve smyslu Duméeově s výtrusy hladkými, pokládaný za *Trich. Guernisaci,* a druhý druh, s výtrusy ježatými, zařazený Boursierem do nového rodu *Leucopaxillus.* Pro naše určení nám byl směrodatný popis Gilletův a jeho vyobrazení, které se shoduje s naší houbou.

Závěrem bychom ještě upozornili na článek v ČČH. 3:109 od Jindř. Kučery, pod titulem: „Co jest čirůvka hořká *Tr. acerbum* Bull.?" V tomto článku upozorňuje na její blíženku — čirůvku lichou *(Tr.*

pseudoacerbum C. et D.), avšak poznamenává, že roste výhradně pod modříny, je chuti odporné, hořce trpké, což jsme nezjistili a o výtrusech se nezmiňuje. Dost možná, že se jedná o skutečnou *Trich. pseudoacerbum* C. et D. V dalších ročnících není však již zmínky o této čirůvce liché a je pravděpodobné, že nebyla již více nalezena.

Letošního roku (8. října) byla čir. Guernisacova opět nalezena na témže místě v Radotíně v počtu více jak 50 kusů, z nichž největší měřil 10.5 cm v průměru.

Další nález nám byl hlášen p. Dr J. Dörflerem, který ji nalezl v Hološinách u Čáslavi ve smrkovém lese dne 3. X. 1950, a p. Ing. A. Lukavec ji sbíral u Semice v polabských písčitých borech dne 15. X. 1950.

Diagnosis latina.

Tricholoma Guernisaci Crouan in Gillet Champ. Fr. pag. 95, pl. 26-1878. Fungus singularis vel subcaespitosus (3—4 exemplaria), amarescens non edulis. Pileo 6-10 cm diam., e convexo explanato usque centro late depresso, sordide alutaceo, sordide pallide ochraceo vel pallide albido-rufofusco, huc illuc rosaceo-salmoneo, dein adusto et plus minus fuscomaculato, margine primum albide tomentoso, mox glabrescenti, subinvoluto (sed minus quam Tricholoma acerbum), adulto lamellas minime superanti, e juventute magisque statu adulto irregulaliter undulato, lobato usque flexuoso, margine haud rimoso, dein fibrilloso diffracto et carne alba in fracturis cutis fuscae visibili.

Cute pilei juventute subtiliter tomentosa, praecipue margine, dein glabrescenti solumque margine minime tomentosa, crassa, margine secernibili, sicca sublucida, uda subviscida. Carne pilei parte subcutanea subrosea. Superficie pilei haud plana, usque tuberculosa.

Lamellis conspecte tenuibus confertisque, 6-8 mm latis, subliberis, late profundeque emarginatis, minime dente decurrentibus, pallide lacteis coloreque salmoneo subinhalatis, adultis lacteofuscidulis, locis vulneratis sordide fuscescentibus (vel olivaceo-inhalatis) acie irregulaliter dentatis fisscisque, dein fusconigricantibus, subadustis, in speciminibus semiexiccatis dein rubro maculatis.

Stipite solido, crasso brevique, 4-5×1,5-4 cm, cylindracco, firmo, compacto, duro, fibrilloso, deorsum angustato, apice fere duplo crassiori et albogranuloso-pruinoso, haud raro colore lutescenti inhalato, dimidio basali subfusco vel sublutescenti.

Carne pilei stipitisque alba, fracta levissime carneo rosacea, sapore miti (haud cucumerino), sed minus amoeno, inconspecto, potius subamarescenti, paulisper raphaniodora.

Sporis in cumulo albis.

Sporis late ellipsoideis, levibus, hyalinis 4-5,5 (6)×3,5-4,5 μ gutta magna oleosa instructis, haud amyloideis.

Basidiis tetrasterigmaticis 27-30×6,5-7,5 μ.

Reactiones chemicae: Negativae: $FeSO_4$, Phenol, Formol, HCl, H_2SO_4, HNO_3, α-Naftol.

Positivae: KOH = caro cito laete lutescit
NH_3 = caro minime pallide lutescit
Lactoformol = caro pallide lutescit.

Hab. In picetis solo calcareo prope Radotín (Bohemia centralis) 13. 11. 1949 Zd. Pouzar (cca 30 exemplaria) legit.

Fungus bohemicus cum descriptione et icone Tricholomatis Guernisaci Crouan in Gillet, Champ. Fr. p. 95, t. 26, 1878, bene concordat.

Dr V. J. Staněk:

K lepšímu poznání našich hvězdic.

Když jsem se loňského roku obrátil na naše mykology a celou zainteresovanou veřejnost se žádostí o pomoc při sběru hvězdic, byl jsem přesvědčen, že naše vlast je na tyto krásné pýchavkovité houby velmi chudá. Po léta jsem totiž s velmi skromnými výsledky chodil přírodou svého kraje, marně se prodíral křovinami, lezl a šplhal po kopcích a stráních, kolem skalek a lomů.

Po tom, co se za poměrně krátký čas na mé výzvy sešlo, opravil jsem svůj názor a hledím teď na věc s větší dávkou optimismu. Za

Hvězdice kalichová — Geaster Bryanti Berk.
Čerstvé plodnice fotografované 12. července 1950 na pražské lokalitě č. 140, objevené p. PhMr K. Khekem z Prahy. Na exoperidii je silná vrstva pseudoparenchymatická, která později sesychá a ztenčuje se. Kolem stopky je tlustý límec, který v té době zesiluje krček. Skutečná velikost. — Foto dr. V. J. Staněk.

dobu necelého roku sešla se tu sbírka, čítající tisíce exemplářů různých druhů, která, opřena o přesné údaje nálezců, tvoří dnes již krásný základ k podrobnému studiu těchto vzácných a zajímavých hub. Dík těmto mým mnohým, zatím nejmenovaným spolupracovníkům, je možno už dnes si učinit dosti jasný přehled o výskytu jednotlivých druhů v ČSR. Nálezem kolegy Z. Pouzara z Prahy byl dokonce zvýšen počet spolehlivě zjištěných československých hvězdic o nový, až dosud u nás neobjevený druh.

Na základě tohoto obsáhlého vzácného materiálu je možno též opravit dosavadní náhledy na rozšíření jednotlivých druhů u nás a na jejich vzácnost.

Tak na příklad pěkná hvězdice kalichová — *Geaster Bryanti* Berk. není u nás tak vzácná, jak se předpokládalo. V literatuře nalézáme několik údajů o jejím výskytu, jsou to však jen ojedinělé nálezy, z kterých není možno si učinit správnou představu.

Je to jedna z méně známých hvězdic a bývá někdy zaměňována s hvězdicí hřebenitou — *G. pectinatus* Pers., — které se trochu podobá. Celá houbička bývá nejvýš asi 5 cm vysoká. Endoperidie je za sucha shora dolů sploštělá, za čerstva ojíněná a poprášená bělavým,

Hvězdice kalichová — Geaster Bryanti Berk.
Suché plodnice s dobře znatelným charakteristickým límečkem na spodní straně endoperidie. Skutečná velikost. — Foto dr. V. J. Staněk.

nebo žlutavým práškem. Ten dodává endoperidii zbarvení bělavého nebo okrového. Později, po odvanutí větrem nebo částečném smytí deštěm, prosvítá tmavá endoperidie práškovou vrstvou a nabývá zbarvení zamodralého. Po úplném setření povrchového prášku je endoperidie tuhově šedá nebo hnědavá. Nahoře vybíhá v kuželovité, řasnatě skládané ústí. Charakteristický znak pro tento druh je límeček, lépe řečno obruba, ostře vystupující směrem dolů na spodní straně endoperidie kolem stopkovitého krčku. Někdy bývá vyvinut proti ní kolem spodního konce krčku druhý límeček, který vystupuje jako ostrý kruhový val na vrcholu hvězdovitě rozčleněné exoperidie.

Podobný *G. pectinatus* Pers. má límeček (je-li vůbec vyvinut a zachován) zavěšený na samotném krčku, nebo sedící těsně na horní

straně exoperidie. Kromě toho mívá tato hvězdice spodní stranu endoperidie kol dokola zdobenou svislými vtisknutými rýhami.

V čerstvém stavu se hvězdice kalichová podobá tvarem hvězdici hřebenité. U hvězdice kalichové se zráním a sesýcháním rozděluje zesílený krček mezerou uprostřed stopky. U hvězdice hřebenité se odděluje až těsně pod samotnou endoperidií a celý ztluštělý válec přisychá pak na exoperidii, nebo zůstane uprostřed stopky jako shora i zdola oddělený plochý límeček.

Exoperidie hvězdice kalichové puká obyčejně v 8 až 10 cípů. Její zbarvení za sucha je světle okrové až tmavohnědé — podle stáří plodnice. V mládí je za čerstva celá plodnice smetanově bílá, nebo tmavěji žlutavá. Výtrusný prach je tmavě hnědý, spory bradavčité, 4 až 6 μ.

Hvězdice kalichová roste v letních a podzimních měsících pospolitě ve skupinách jednak v polostinných listnatých křovinách, jednak ve smrčinách. Je to jedna z našich nejkrásnějších hvězdic, při sběru však musíme být velmi opatrní, neboť její pastelové barvy se snadno stírají dotykem asi tak, jako barevné šupinky s motýlích křídel. Tato hvězdice patří sice stále mezi naše vzácnější druhy, avšak známe ji dnes již s více nalezišť.

Hvězdice třásnité — Geaster fimbriatus Fr.
Řada plodnic sbíraných v letošním podzimu. Dvě plodnice nad sebou jsou průměrné normální velikosti pro tento druh. Vpravo je obří exemplář o průměru 7 cm. Sbírala 10. září 1950 ve smrčině u Roblína pí M. Charvátová. Asi ½ skutečné velikosti. — Foto dr. V. J. Staněk.

Třetí obrázek představuje řadu čerstvých plodnic hvězdice třásnité — *Geaster fimbriatus* Fr. — vykazující veliký rozdíl v rozměrech. Tento úhledný druh, častý v našich smrčinách, rostl v letošním podzimu velmi hojně a na některých místech se vyskytoval ve velikém množství, a v exemplářích bujného vzrůstu.

Veliký zobrazený exemplář měřil v průměru 7 cm. Byla to největší plodnice z počtu několika set kusů, které jsem letos dostal. Dvě plodnice nad sebou jsou obvyklé velikosti pro tento druh. I ty

nejmenší kusy jsou už dorostlé, protože jak je všem mykologům samozřejmé, hvězdice, která se rozevřela, již dále neroste.

Při zcela náhodném a vzácném výskytu hvězdic je jediná cesta, jak bude možno pořídit co nejpřesnější mapy jejich rozšíření u nás a za pomoci bohatého studijního materiálu rozřešit a osvětlit mnoho systematických a biologických otázek, které jsou ještě nejasné. Zvláště barevná i tvarová variabilita plodnic, její vztahy k bioklimatickým poměrům a statistické zpracování proměnlivosti systematických znaků u téhož druhu, přináší a přinese ještě zajisté mnoho překvapení.

K této práci je zapotřebí trvalé pomoci co největšího počtu spolupracovníků, kteří by zasílali sběry z různých lokalit. Nově objevené lokality jsou pečlivě registrovány a trvale označeny čísly, aby na nich bylo možno občasnými sběry sledovat otázky spojené s vytvářením plodnic.

Děkuji všem mykologům, kteří mi až dosud pomáhali sběrem hvězdic a prosím všechny, kdo při svém houbaření hvězdice najdou: posílejte je laskavě ve všech stadiích vývoje, tedy i suché a staré, neboť i na nich jsou zpravidla důležité systematické znaky zachovány.Plodnice nelisované, lehce utěsněné v pevném obalu, s uvedením data nálezu, jména a adresy nálezcovy a přesného místa nálezu adresujte: Dr V. J. Staněk, Praha II, Gorazdova 9. Telefon 470-05.

Dr Mirko Svrček:

Kulháček bílý - Claudopus niveus Vel. a poznámky o druzích rodu Claudopus.

Rod *Claudopus* (W. S. Smith) Gillet (kulháček) ve vymezení Patouillardově (1887) představuje drobné typy lupenatých hub červenovýtrusých s plodnicemi bez třeně nebo se třeněm postranním či excentrickým a s výtrusy hranatými. Je tedy souběžným rodem s tvarově stejnými druhy rodu *Pleurotus* (hlíva), *Crepidotus* (trepkovitka) a *Clitopilus* (mechovka), které se liší výtrusy jinak zbarvenými a jiného tvaru.

V Saccardově Sylloge fungorum je uvedeno pod tímto jménem celkem 33 druhů, z nichž však většina patří do jiných rodů (hlavně *Crepidotus* a *Pleurotus)* a zbývající jsou druhy pochybné nebo nedokonale popsané, takže skutečných Claudopů zbývá velmi málo. Tak Konrad a Maublanc (Icones fungorum p. 229) uznávají pouze dva druhy evropské: *Cl. byssisedus* (Fr. ex Pers.) Gill. a *Cl. depluens* (Fr. ex Batsch) Gill. Z mimoevropských patří sem s největší pravděpodobností (za měřítko vzaty hranaté výtrusy): *Cl. mephiticus* Murrill, *Cl. avellaneus* Murrill, *Cl. subdepluens* Fitzp. a *Cl. argentinus* Speg.

V základním díle o vyšších českých houbách popisuje Velenovský

toliko jediný druh a to ještě nový, *Cl. pusillus* Vel. (kulháček maličký) (Vel., České houby p. 632, 1921), který Konrad a Maublanc řadí mezi druhy pochybné nebo nedostatečně známé. Podle popisu je to drobná houbička zjevu malých Mycen, rostoucí na zetlelém listí ve vlhkých olšinách. Ačkoliv Velenovský sbíral jej na více lokalitách, nemáme od té doby o něm ani jiných zpráv ani dokladové exsikáty. Jako další český *Claudopus* je uveden v článku „Rostou houby na kamenech?" (Mykologia 1 : 125-126, 1924) Velenovským *Cl. byssisedus* Pers. Leč houba, kterou Velenovský ve své zprávě jako *Cl. byssisedus* popisuje a vyobrazuje, není totožná s pravým Persoonovým a Friesovým

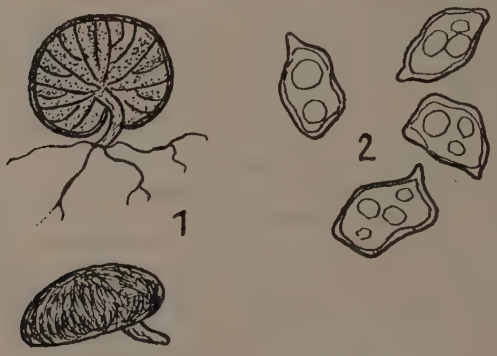

Kulháček bílý — Claudopus niveus Vel.
1. Dvě plodnice. 2. Výtrusy, silně zvětšené. Orig. dr. M. Svrček.

druhem. Jedná se o pozoruhodnou *Eccilii* (hloubenku), která za stejných podmínek a na téže lokalitě byla opět nověji sbírána kolegou Zd. Pouzarem a J. Charvátem a já sám jsem ji nalezl na Muráňské vysočině ve Slovenském Krušnohoří (VIII. 1950). Poněvadž nelze ji ztotožniti se žádným jiným druhem rodu *Eccilia*, označujeme ji jako *Ecc. Velenovskýi* sp. n. a pojednáváme o ní v samostatném článku. O pět let později popsal Velenovský opět v časopisu Mykologia (6:28-29, 1929) další tři nové Claudopy: *Cl. niveus* Vel. (kulháček bílý), *Cl. paludosus* Vel. (k. bažinný) a *Cl. minutus* Vel. (k. drobný). K nim pak v roce 1939 (Novitates mycol. 1 : 142) připojil další dva, *Cl. herbarum* Vel. (k. bylinný) a *Cl. palustris* Vel. (k. mokřadní) a posléze (v Novit. mycol. noviss. p. 81, 1947) *Cl. quercinus* Vel. (k. dubový), čímž dovršil počet nových specií na 7. V mykologickém herbáři botanického oddělení Národ. musea v Praze jsou uloženy typy těchto druhů: *Cl. herbarum, paludosus, palustris* a *quercinus*. O prvých třech není zatím možno pronést nic určitého. *Cl. quercinus* Vel. (typus herb. NMP 153579, Mnichovice, vrch Plecháč, na kůře dubové, 5. VIII. 1940, leg. Vel.) je však určitě totožný s *Cl. byssisedus* (Fr. ex Pers.) Gill. (k. byssový). Není to jistě prvý nález tohoto druhu u nás, ačkoliv po jeho publikovaných a spolehlivých lokalitách jsem marně pátral. Je

však uveden ve Veselého Českých houbách (1 : 157, 1938) a v herbáři Nár. musea leží řada nepublikovaných dokladů z území ČSR, jak dále uvádím.

Během každoročního soustavného mykologického výzkumu Táborska nalezl jsem v srpnu 1949 velmi drobný, čistě bílý *Claudopus*, který dobře souhlasí s popisem *Cl. niveus* Vel. a jejž nebylo možno ztotožnit s jiným, ve starší literatuře popsaným druhem. Za své návštěvy u přítele Fr. Kotlaby ve Vlastiboři u Soběslavi v létě roku 1950 podařilo se mi na společné exkursi s ředitelem R. Veselým a Fr. Kotlabou po Soběslavských Blatech zjistiti *Cl. niveus* na další lokalitě. Domnívám se, že za podobných podmínek bude tento útlý kulháček snad rozšířenější a proto upozorňuji na něj naše mykology. Popis je sestaven na podkladě obou mých sběrů.

Neobyčejně útlý, skoro vločkovitě blanitý, čistě bílý druh.

Klobouk 2—6 mm v průměru, hřbetem k substrátu obrácený, zprvu polokulovitě sklenutý, v obrysu okrouhlý nebo ledvinitý, na okraji zaoblený až podvinutý, hladký, s krátkým, zvláště v mládí zřetelným postranním až skoro centrálním třeněm, velice tence blanitý, čistě bílý, později slabě narůžovělý, na povrchu hustě přitiskle hedvábitě vlásenitý nebo radiálně bělostně vláknitý. Stopečka až 2 mm dlouhá a 0,5 mm tlustá, vždy zahnutá, zakřivená, nahoru rozšířená, bezbarvá nebo bílá, hustě čistě bíle vločkatá až plstnatá, na basi s tenkými, bělostnými pavučinkovitými nitkami mycelia, které se rozlézají po okolním dřevě. U starších plodnic se stopečka skoro ztrácí.

Lupeny velmi prořídlé (v počtu 8—10, vyjma lamellul, které jsou k lupenům v poměru 1 : 1 až 3 : 1), nízké, 1—1,5 mm vys., k stopečce volně připojené nebo kratičce sbíhavé, mírně břichaté, zprvu čistě bílé, pak světle a posléze tmavě růžově poprášené, dosti tlusté, na ostří tupé, celé a rovné, stejně zbarvené, na ploše hladké.

Basidie 30—40/11—14 μ, široce kyjovité, tetrasporické.

Výtrusy 12—14/7,5—9,5 μ, podlouhlé, nepravidelně hranaté, v apikulus protažené, se dvěma nebo více kapkami, bledě růžové.

Cystidy žádné.

Lokality a stanoviště: Jedlany u Tábora, na spodní straně vyvráceného, značně zetlelého pařezu olšového *(Alnus glutinosa)*, ležícího v porostu *Chaerophyllum hirsutum* v lesní bažině blíže osady Zahrádky, na místě silně vlhkém a stinném, 17. VIII. 1949, ca 500 m n. m., leg. Dr M. Svrček. — Soběslavská Blata: na spodní straně ležícího kmenu osiky *(Populus tremula)* v lesní mokřině, na dřevě značně zetlelém, 1. IX. 1950, ca 440 m n. m., leg. Dr M. Svrček.

Poznámky: v literatuře lze náš druh srovnávati jedině se severoamerickým *Claudopus subdepluens* Fitzpatrick (in Mycologia 1915, p. 37; Saccardo. Syll. fung. 23 : 224, 1925), který je velice podobný, jen okraj klobouku má být podle popisu rýhovaný. Tento rozdíl by snad nebyl závažným, nebýt jiné okolnosti, totiž té, že *Cl. subdepluens* roste parasiticky na choroši *Polystictus perennis*.

Kulháček byssový — Claudopus byssisedus (Fr. ex Pers.) Gill. Bredecel prope Trebušany (SSSR) leg. dr. A. Pilát, VIII. 1934. — Nahoře dvé mladé plodnice, dole dvě dospělé. Silně zvětšeno. Hořejší obrázek více.
Foto Pilát.

Poněvadž není možno zatím nic určitého usuzovat o skutečném vztahu *Cl. subdepluens* k choroši, na němž má parasitovat (je na př. známo, že některé typy vyšších dřevních hub se s oblibou vyskytují na starších plodnicích jiných dřevních hub, zvláště chorošů, pevníků a j., při čemž se dá těžko mluvit o nějaké závislosti, natož o parasitismu), přidržuji se druhu Velenovského, který je s našimi sběry určitě totožný, i když nevylučuji možnost identity s *Cl. subdepluens* Fitzp., jehož popis v překladu z latinské diagnosy pro úplnost též uvádím:

„Klobouk zprvu vyklenutý, pak rozložený, drobný, 1—4 mm v pr., bílý, útle plstnatý, na okraji rýhovaný. Lupeny zprvu lososově růžové, řídké, připojené, na ostří celé. Stopka bílá, postranní, zprohýbaná, 2 mm dl., sotva 0,5 mm tl. Basidie 4-sporické, kyjovité. Výtrusy 7-12/6-8 μ, hranaté, s jednou kapkou, zřídka se 2 nebo více kapkami. Roste parasiticky na *Polystictus perennis*, Six Mile Gorge, Ithaca N. Y., Sev. Amerika."

Dalším, spolehlivě u nás zjištěným druhem je *Claudopus byssisedus* (Fr. ex Pers.) Gill., kulháček byssový, jehož stručný avšak výstižný popis a vyobrazení naleznou zájemci v české literatuře ve Veselého Čes. houbách. Je to větší druh (klob. 1—3 cm v pr.), šedě zbarvený; postranní stopečka má na basi často velmi nápadná, dlouhá, bílá myceliová vlákna, která se rozlézají po okolním substrátu. Vyskytuje se na odumřelém dřevě hlavně listnatých dřevin, řídčeji konifer. Po ekologické stránce je památný tím, že s oblibou přechází na kamení, mech i holou zem a to na místech s větší vlhkostí vzduchu. Zdá se, že je to typ převážně teplomilný, u nás jen v některých krajinách rozšířenější. Tak není vzácný ve středních Čechách, Českém Středohoří a na jižní Moravě. Nesetkal jsem se s ním na př. v klimaticky drsné oblasti severní části Táborska. Jistě bude zajímavé sledovat dále jeho rozšíření a proto uvedu doklady z území republiky, pokud jsou uloženy v mykol. herbáři Národ. musea v Praze:

Čechy: Mnichovice, vrch Plecháč, na dubové kůře, 5. VIII. 1940, leg. Velenovský (ut *Cl. quercinus* Vel.) — Malá Chuchle u Prahy, mezi mechem na kamení v listnatém lese v rokli u potoka, 5. VII. 1945, leg. V. Vacek a M. Svrček. — Slivenec u Prahy, na zemi ve smíšeném lese *(Fraxinus* exc., *Picea* exc.), 5. X. 1946, leg. V. Vacek. — Hořelice u Nučic, na mechatém kamenu v lesní rokli u potoka, 31. VIII. 1947, leg. M. Svrček. — Tuchoměřice u Prahy, na kusu holého opukového kamenu, 27. VIII. 1940, leg. Jos. Herink. — Brdské hřebeny, vrch Točná (503 m n. m.) u Voznice, v dutině ohromného pařezu smrkového *(Picea exc.)*, 17. X. 1948, leg. M. Svrček. — České Středohoří, vrch Ostrý (552 m n. m.) u Milešova, pod kořeny pařezu lípy *(Tilia)*, 12. VII. 1949, leg. M. Svrček. — Boubinský prales, na dřevě smrkovém, IX. 1950, leg. Dr Jiří Kubička.

Morava: moravské lokality (celkem 4) publikoval Frant. Šmarda (Výsledky mykol. výzkumu Moravy 1 : 28, 1942 a 3 : 1, 1947) na jehož práci odkazuji. — Jinak jsem viděl z Moravy tyto doklady: Žarošice, na cestě v listnatém lese, IX. 1938 a opět 1. VIII. 1947,

leg. V. Vacek. — Zdravá Voda u Žarošic, na zemi ve smíšeném lese, 29. VIII. 1946, leg. V. Vacek. — Bělč u Kuřimě, na holé vlhké zemi u potůčku ve smrčině, ca 320 m n. m., 8. IX. 1939, leg. Fr. Šmarda. Slovensko: Zadielská dolina u Turně nad Bodvou, na dřevě bukovém *(Fagus silv.)*, 8. X. 1934, leg. Dr Pilát.

Václav Vacek:

Muchomůrka Vittadiniho, odrůda ježohlavá na Moravě. Amanita Vittadinii (Mor.) Vitt. var. echinocephala (Vitt.) Veselý in Moravia.

Muchomůrku Vittadiniho odrůdu ježohlavou (*Amanita Vittadinii* [Mor.] Vitt. var. *echinocephala* [Vitt.] Veselý) nalezl jsem poprvé v roce 1939 v okolí Žarošic na Moravě na několika místech v suchých, teplých listnatých lesích ve společnosti císařky (*Amanita caesarea* [Scop.] Pers.), hřibu satana *(Boletus satanas* Lenz) a j. Nával práce s určováním jiných hub zabránil mi tehdy, abych se jí blíže zabýval. Spoléhal jsem se na to, že ji později zase najdu a že si ji potom popíši, po případě i namaluji. Bohužel, houba tato se v příštích letech neukázala vůbec a teprve roku letošního (1. září 1950) podařilo se mi nalézt jeden exemplář, avšak na jiné lokalitě, to je v listnatém lese u Zdravé Vody poblíže Žarošic. Tentokrát jsem již neotálel a ihned jsem si ji popsal. Popis zní následovně:

Klobouk 10½ cm v průměru, ploše rozložený s mírně prohloubeným středem, našedle smetanově bělavý, nepatrně lesklý, koncentricky posázený k pokožce pevně přirostlými, nesetřitelnými, 4-5tibokými, často velice nepravidelnými, asi 3 mm vysokými, k okraji se zmenšujícími a řídnoucími, jako pokožka klobouku zbarvenými, jehlancovitými, pod lupou trochu plstnatými bradavkami, za vlhka trochu slizký.

Třeň 11½ cm dlouhý, uprostřed 18 mm tlustý, nahoru i dolů ztluštělý (nahoře 25 mm tlustý) dole kyjovitý (34 mm tlustý) a v kuželovitý, 3 cm dlouhý, v zemi vězící kořen prodloužený, smetanově nažloutlý, na pomačkaných místech slabě žloutnoucí, od dužniny klobouku lehce oddělitelný, v horní třetině s visutým, přilepeným, blanitým, smetanově nažloutlým, stářím žloutnoucím prstenem, hladký, pod lupeny krátce rýhovaný, pod prstenem v přitisklé, jako třeň zbarvené, nepříliš veliké šupiny rozpukaný, u base s několika pásy ± hrubých, k dolejšku postupně zmenšených, jako třeň zbarvených bradavek.

Lupeny husté, tenké, několikeré délky, dosti široké, břichaté, brzy lehlé, volné, špinavě žlutavé se slabým nádechem olivovým, s ostřím stejně zbarveným, nebrvitým.

Dužnina klobouku i třeně bělavá.

Výtrusný prach nažloutle bělavý.

Náramkovitka žlutozelená — Armillaria luteovirens (A. et Schw.) Saccardo.

Čirůvka Guernisacova - Tricholomà Guernisaci Crouan

Výtrusy 8,5—13×7—9,5 μ, oválné, s krátkým apikulem, s dosti hrubě zrnitou plasmou, bezbarvé.

Basidie bi- a tetrasporické 50—66×10—12 μ, včetně sterigmat, dlouhých 5—7 μ.

Exempláře, které jsem sbíral v r. 1939 měly výtrusný prach bledě zelenavý. To byl také jediný rozdíl, jímž se lišily od houby svrchu popsané. Typická *Amanita Vittadinii* (Mor.) Vitt. liší se od popsané variety válcovitým, dole neztluštělým třeněm, který je posázen odstálými střechovitými šupinami a postrádá bradavkových kroužků poblíže base, dále také tvarem bradavek na klobouku, které jsou spíše šupinovité, kdežto u variety *echinocephala* jehlancovité.

Amanita Vittadinii (Mor.) Vitt. var. *echinocephala* (Vitt.) Veselý je houba velice vzácná. Podle Veselého*) nalezena byla dosud v Italii a ve Francii, ve střední Evropě pouze v Rakousku (Wiener Neustadt a Bad Fischau). Gilbert vytvořil pro *A. Vittadinii* (Mor.) Vitt. zvláštní rod *Lepidella,* stojící uprostřed mezi rody *Amanita* a *Lepiota* a vyznačený tím, že má bradavky klobouku srostlé s pokožkou. U shora popsaného exempláře byly bradavky vskutku pevně k pokožce klobouku přirostlé, nesetřitelné. Poněvadž však v době sběru této houby panovalo parné a značně suché počasí, nejsem docela přesvědčen o tom, nemám-li pevný srůst bradavek s pokožkou přičísti na vrub právě tomuto počasí. Podaří-li se mi opětovně nalézti tuto houbu za počasí vlhčího, pokusím se zjistiti, pokud údaj o srůstu bradavek s pokožkou je spolehlivý. Mám spíše dojem, že *A. Vittadinii* (Mor.) Vitt. je pravá *Amanita* a nikoli nějaký přechod k rodu *Lepiota.* Její podobnost s *Amanita strobiliformis* Vitt. je veliká a obě mohou býti snadno spolu zaměněny. To byla také příčina, proč jsem houbu tuto v kraji, kde *A. strobiliformis* vyskytuje se dosti často, tak poměrně pozdě zjistil. Hlavní rozdíl je ve tvaru bradavek na klobouku, které u *A.strobiliformis* jsou veliké, ploché a hranaté.

Václav Vacek:

Nově nalezená Hydnangia v Československu.

(Les champignons du genre Hydnangium pour la Tchécoslovaquie.)

Rod *Hydnangium* Wallr. byl až dosud u nás zastoupen jen velmi slabě. Boh. Klika uveřejnil v r. 1923 nález *H. carneum* Wallr. z Chuchle („*Hydnangium carneum* Wallr. v Čechách" — Mykologia 2:143—148), Velenovský (Novitates mycologicae str. 171) v r. 1939 nález téhož

*) Rud. Veselý: Atlas hub evropských, svazek I. — Amanita-Muchomůrka str. 54.

druhu, sbíraný autorem tohoto článku u Žarošic na Moravě. Jak jsem se již na jiném místě tohoto časopisu zmínil (Česká mykologie 4:91) nemá tento nález s pravým *H. carneum* Wallr. co činit a také o Klikově nálezu vyslovil jsem na témž místě svoje pochyby. A tak je existence *H. carneum* Wallr. u nás zatím neprokázaná, ačkoliv velice pravděpodobná.

Během doby podařilo se mi několikrát vyhrabat stejnou houbu, jakou jsem svého času Velenovskému zaslal, takže jsem měl možnost dobře si ji prostudovat. Plodnice byly vesměs cihlově červenohnědě zbarveny a gleba na řezu ronila mlékovitou tekutinu. Ve společnosti těchto vysloveně červenohnědých plodnic nalézal jsem zpravidla několik jiných, bledě okrově-pleťově zbarvených, ronících na řezu rov-

Obr. 1—4. **Hydnangium galatheium** Quél.
1. Mladší plodnice ve skutečné velikosti. 2. Starší plodnice ve skutečné velikosti. 3. Basidie se 2 výtrusy (silně zvětšeno). 4. Výtrusy (silně zvětšeno).
Obr. 5—7. **Hydnangium monosporum** Boud. et Pat.
5. Plodnice ve skutečné velikosti. 6. Basidie s výtrusy (silně zvětšeno). 7. Výtrusy (silně zvětšeno). — Orig. V. Vacek.

něž mléčnou tekutinu, která na vzduchu po chvíli sírově sežloutla. Houby tyto vypadaly jako naprosto odlišný druh. Avšak pravidelnost, s jakou se vždy vyskytovalo několik bledě zbarvených plodnic v sousedství tmavých, vnukla mi domněnku, že zde může jít jen o různá stadia téže houby. Podrobil jsem tedy oba tyto „druhy" důkladnému zkoumání a srovnávání a výsledek toho byl, že jsem oba zjistil jako příslušníky téhož druhu: *Hydnangium galatheium* Quél. Žloutnutí mléka u tmavě zbarvených plodnic se velmi snadno přehlédne a to z toho důvodu, že výtrusný prach, nahromaděný v komůrkách gleby, prýštící tekutinu do sebe vsaje a tato zmizí dříve,

než se barevná reakce může dostavit, kdežto u plodnic mladých, světle zbarvených, kde výtrusného prachu je ještě velmi málo, zůstávají kapky mléčné tekutiny na prořízntutých stěnách komůrek a žloutnutí se po chvíli objeví velice zřetelně. U velmi starých plodnic, které již roní jen nepatrné množství mlékovité tekutiny, může býti tato přehlédnuta vůbec.

Popis *H. galatheium* Quél., pořízený podle 79 exemplářů, je tento: Plodnice hlízovitá, 3—20 mm dlouhá, 2½—20 mm široká, 2½—14 mm vysoká, často značně hrbolatá a dolíčkatá, na omak tuhá, nejprve bledě okrově žlutá s nádechem pleťovým, drobně červenavě hnědě skvrnitá, lysá (i při 40násobném zvětšení), pod lupou úzkými, tmavými, v pokožce vrostlými žilkami (jakoby trhlinkami) mramorovaná, později hnědavě oranžově žlutavá, konečně tmavě cihlově červená až červenohnědá, místy (pod lupou) žlutavě ojíněná až poprášená, někdy na celém povrchu drobnými, oblými, zprohýbanými vráskami pokrytá, jindy skoro hladká, u base, která u větších exemplářů bývá důlkovitě prohloubena se slabě vyniklými, rozvětvenými až síťnatě spojovanými, do prohlubeniny směřujícími žebry, na řezu ronící bílou, mlékovitou, na vzduchu po chvíli sírově až skoro chromově žloutnoucí tekutinu. Mezi žebry na basi plodnice bývá peridie, která v těchto místech je obzvláště tenička, ba místy docela chybí, dosti četnými otvory provrtaná. Žebrovitost je zde způsobena vlastně obnaženými komůrkami gleby, které vystupují na povrch.

Peridie velmi nestejně tlustá, 0,14—0,3 mm, místy (hlavně u base plodnice) téměř chybějící, špatně, pouze po kouscích slupitelná, na řezu zprvu žlutavá, konečně červenohnědá.

Gleba zprvu bledě žlutavá, skoro bělavá, potom bledě hnědavě okrová až hnědavá s nádechem oranžovým, konečně tmavě cihlová až červenohnědá, bez sterilní base, s četnými, úzkými, protáhlými, labyrinticky zprohýbanými, dutými, rezavě žlutavým výtrusným prachem částečně vyplněnými komůrkami. Vůně zprvu příjemně ovocná, později skoro lanýžovitá s příměsí etheru.

Pletivo peridie prosenchymatické, z hnědožlutavých až bezbarvých, dosti silnostěnných, značně hustě přehrádkovaných, dosti lesklých, 2,5—7 μ tlustých hyf. Hyfy tyto se vzájemně hustě proplétají a kříží a vzniká tak dojem pseudoparenchymu. V pletivu nalézají se 4—12 μ tlusté, křivolaké, bledě žluté mléčnice s olejovitě lesklou, přehrádkovitě přerušovanou nebo zrnéčkatou plasmou.

Basidie 1—4 výtrusné, 38—55×7—9 μ, dole přehrádkované.

Výtrusy 12—19×11—17 μ, široce oválné, někdy kulovité, často značně nepravidelné, bledě hnědožluté, s nízkými bradavkami a často s hyalinní, 1,5—3,5 μ dlouhou, 1,5—2 μ tlustou stopečkou. Rozměry výtrusů udány jsou včetně bradavek avšak bez stopečky. Bradavky výtrusů jsou dosti prořídlé, polokulovité či krátce, tupě kuželovité, nízké (1—2 μ vysoké). Často bývá několik výtrusů slepeno dohromady hyalinní hmotou.

Vzácnou tuto houbu sbíral jsem až dosud pouze na Moravě v okolí Žarošic a Zdravé Vody. V Čechách jsem ji dosud nezjistil. Starší, červenohnědé exempláře podobají se velmi značně *Hydnangium Stephensii* Berk. (kterou Tulasne neprávem řadí do rodu *Octaviania*, kam nepatří, nemajíc sterilní base), která se liší glebou bílou, na vzduchu červenající. Bataille („Flore analytique et descriptive des Hyménogastracées d'Europe", str. 28) nazývá *H. galatheium* Quél. podle Patouillarda *H. Stephensii* Berk. var. *galatheium* (Quél.) Pat. Myslím, že to není oprávněné a že je lépe uznávat *H. galatheium* Quél. jako dobrý druh. Značně podobné *H. Pila* Pat. liší se slupitelnou peridií a bezmléčnou glebou.

V červenci 1949 vyhrabal jsem v listnatém lese u Karlštejna na dvou místech další vzácné, u nás dosud nezjištěné *Hydnangium* a to *H. monosporum* Boud. et Pat. Popis jeho je tento:

Plodnice hlízovitá, někdy skoro kulovitá, či až skoro ledvinitá, 12—15 mm dlouhá, 7½—14 mm široká, 8—13 mm vysoká, s několika oblými hrbolky, místy labyrinticky vrásčitá nebo vrostle mramorovaná (od prosvítajících komůrek gleby), na basi s důlkovitou prohlubeninou nebo zářezem, na stanovišti oranžově hnědá až cihlově červenohnědá s velikými žlutými skvrnami, později tmavě červenohnědá, matná, lysá.

Peridie velmi tenká, místy téměř žádná, takže komůrky gleby jsou obnaženy, neslupitelná, na řezu oranžově hnědá či červenohnědavá, měkce masitá, bez sterilní base, s četnými, úzkými, labyrinticky base plodnice, jeví se následkem obnažení komůrek gleby jako síťnatě žilnatá až jamkovitá.

Gleba hnědožlutavá s nádechem do oranžova nebo oranžově hnědavá, měkce masitá, bez sterilní base, s četnými, úzkými, labyrinticky zprohýbanými, dutými, na stěnách okrově žlutavým výtrusným prachem pokrytými komůrkami, příjemné, těžko definovatelné, leč slabé vůně, chuti mírné nebo zcela nepatrně peprné. Na řezu neroní žádnou tekutinu.

Pletivo peridie prosenchymatické, z hnědožlutých, dosti silnostěnných, přehrádkovaných, místy rozptýlenými zrnéčky inkrustovaných, často značně křivolakých a nepravidelně ztlušťovaných, 4—7 μ tlustých hyf.

Veškeré basidie, které jsem viděl, byly monosporické a měřily 43—60×8—11 μ, včetně sterigmat dl. 2,5—5 μ.

Výtrusy kulovité, 11—15,5 μ v průměru, některé také široce oválné, hnědožlutavé, krátce bradavčité, spíše jen zdrsnělé, s 1 tělískem. Bradavky výtrusů jsou sotva 0,5—1 μ vysoké. Rozměry výtrusů udány jsou bez stopečky, která je 3,5—5 μ dlouhá, avšak včetně skulptury.

Bataille-ův popis *Hydnangium monosporum* Boud. et Pat. (M. F. Bataille: „Flore analytique et descriptive des Hyménogastracées d'Europe" str. 28) se sice liší tím, že udává peridii slupitelnou a plstnatě vločkatou, což o peridii mé houby říci

nelze, avšak ostatní souhlasí, takže jsem naprosto přesvědčen o správnosti určení. Zvlášť charakteristické pro tento druh jsou monosporické basidie, podle nichž byla také pojmenována. Velmi podobné *H. Pila* Pat. liší se vlastně jen tetrasporickými basidiemi. Určitou podobnost jeví také *H. carneum* Wallr., které mikroskopicky je sice velmi podobné, ale má basidie bisporické, makroskopicky však se naprosto liší růžovou až masově načervenalou barvou peridie i gleby.

Až dosud bylo sbíráno *H. monosporum* pouze v jižní Francii u Nizzy, tedy v krajině velice teplé. Jeho výskyt na Karlštejnsku jen znovu potvrzuje neobyčejně teplý ráz tohoto území.

Dr Albert Pilát:

Vzácná teplomilná houba: náramkovitka žlutozelená - Armillaria luteovirens (A. et S.) Sacc.

(Černá tabule.)

Jednou z nejkrásnějších, ale také nejvzácnějších hub teplého okolí pražského je náramkovitka žlutozelená-*Armillaria luteovirens* (A. et S.) Sacc. Význačná tato houba roste na stepních travnatých místech s ponticko-panonskou květenou na podkladu devonských vápenců v jihozápadním okolí pražském mezi Prahou a Berounem. Byla zde nalezena několikrát. Velké plodnice září z dálky citronově žlutým zbarvením, takže jsou velmi nápadné. Je to jen důkazem toho, že náramkovitka žlutozelená je skutečně velmi vzácná, neboť kdo ji nalezne, ihned si této nádherné houby povšimne. Roste na vyprahlých svazích mezi travou, když tyto jsou svlaženy hojným deštěm. Její vegetace netrvá dlouho a plodnice velmi brzo zmizí, protože jsou napadány silně hmyzem. Pak se objeví opět až za rok, nastane-li příznivé počasí. Podle údajů v literatuře roste i v teplých borových lesích, nebo dokonce ve světlých březových lesích nebo na lesních lukách, není však jisté, že jde vždy o stejnou houbu. Lokality, na nichž byla dosud nalezena, jsou velmi roztroušeny. Po prvé byla nalezena a popsána Albertinim a Schweinitzem z Lužice a sbírána i na několika jiných místech v Německu. Fries ji nalezl ve Švédsku, Oudemans v Holandsku a Quélet ve Francii, kde roste na vápencových úklonech v pohoří Jura. Pražské okolí je patrně nejbohatší lokalitou, kde tato houba se vyskytuje roztroušeně skoro každoročně. Odtud byla také dvakrát popsána pod různými jmény a sice Krombholzem r. 1836 (seš. IV. str. 12 tab. 25 fig. 8-14) v jeho známých Naturgetreue Abbildungen und Beschreibungen der Schwämme pod jménem *Agaricus stramineus* Krombh. Podruhé ji popsal J. Velenovský jako *Lepiota Hedrychii* (1920), České houby str. 212. — Velenovskýi Species Novae Basidiomycetum, str. 52, 1948. Svůj omyl však opravil v Novitates Mycologi-

cae, str. 79, 1939. Pěkná barevná vyobrazení existují dvě a sice Barlovo (Les Champignons des Alpes-Maritimes, 1888, tab. 19 f. 1-5), kde ji uvádí pod jménem *Armillaria luteo-virens* A. et. S. dle plodnic nalezených v Přímořských Alpách. Roste tam velmi vzácně pod borovicemi. Zmínka o tomto druhu od Barly je také v Bull. Soc. Myc. de France 3 : 141, 1887.

Náramkovitka žlutozelená — Armillaria luteovirens (A. et Schw.) Sacc.
Sbíral dr. A. Pilát u Koněprus dne 26. 9. 1950. — Foto Pilát.

Popis českých plodnic:

Klobouk 6—12 cm v pr., v mládí skoro kulovitý, pak polokulovitě sklenutý, v dospělosti ploše rozložený, s podvinutým a trochu plstnatým okrajem, hlavně v mládí živě citronově žlutý či žlutozelený, později vybledající až do slámově okrova, hlavně v mládí zřetelně jemně, ale různě hustě šupinkatý, později olysalý, s šupinkami drobnými, přilepenými až mizejícími a v dospělosti někdy skoro úplně hladký a lesklý, dosti tlustě, ale měkce masitý.

Třeň bílý, z klobouku nevylomitelný, ale trochu jiné konsistence než dužnina klobouku, 6—7 cm dlouhý a 1,5—2 cm tlustý, válcovitý, na dolejšku obyčejně mírně kyjovitě ztluštělý, ale na samé basi ztenčený, pokrytý až k neúplnému prstenu dosti řídkými a odstálými bílými šupinkami, které později jsou trochu nažloutlé a splihlé, nad neúplným prstenem hladký, jemně hedvábitě vláknitý, bílý, solidní, uvnitř měkce masitý.

Prsten neúplný šupinkatý.

Lupeny husté, u třeně mírně vykrojené a ke třeni značně zúžené, takže jsou skoro volné, bledě citronově žluté až slámožluté, s ostřím zvlněným, později nerovným, vykousaným.

Dužnina měkce šťavnatě masitá, bílá, pak v klobouku bledě citronově nažloutlá a ve třeni trvale bílá, neměnlivá, chuti mírné a vůně nenápadné.

Výtrusy bezbarvé, hladké, vejčito-elipsoidní, s apiculem a s obsahem zrnitým, 8—9×5,5—6 μ.

Basidie tetrasporické, 25—35×6,5—8,5 μ.

Na vyprahlé stepní stráni s teplomilnou vegetací, k jihu obrácené, na vrchu Kobyla u Koněprus na okraji lomu v 5 exemplářích v různých stadiích vývoje, 26. 9. 1950.

Na podobných místech na devonských vápencích byla v Čechách sbírána před tím i jinými mykology, tak především v první polovině minulého století Krombholzem, jak jsem se již zmínil, a později Velenovským, který ji několikrát sbíral u Kosoře, Radotína a Roblína.

Houba tato nehodí se dobře do žádného rodu, neboť tvoří přechod mezi rody *Lepiota, Armillaria* a *Tricholoma* a byla proto v literatuře různě zařazována. Quélet (1888) ji řadí do rodu *Gyrophila* a Saccardo ji zařadil do rodu *Armillaria* (1887). Jako *Cortinellus* popisuje ji Karsten (1879). Ricken ji zařadil mezi čirůvky (1915) a v rodě *Tricholoma* ji ponechali Konrad i Maublanc (1924). Není pravou čirůvkou. Má dužninu velmi měkce vatovitou, tak jako mívají bedly a výtrusy jsou poměrně veliké. *Velum universale,* které tvoří šupinky na třeni i na klobouku, svědčí rovněž pro rod bedla. Třeň je však nevylomitelný, poměrně tlustý, prsten hodně neúplný, čímž upomíná na některé čirůvky, na př. *Tricholoma aurantium.* Lupeny nejsou zcela volné jako u bedel, nýbrž úzce připojené a široce zubem vykrojené a proto ponechal jsem ji v rodě *Armillaria.*

Není ovšem zcela jisté, že Rickenova houba jest s naší totožná. Jeho makroskopický popis a odkaz na krásné vyobrazení Kromb-

holzovo jsou správné, rozměry výtrusů v jeho popisu však nesouhlasí, neboť naše houba má výtrusy poměrně veliké, vejčito-elipsoidní, 8—9×5,5—6 μ, kdežto Ricken píše, že jsou okrouhlé, 4—5 μ v průměru. Rovněž basidie udává Ricken menší.

Náramkovitka žlutozelená — Armillaria luteovirens (A. et S.) Sacc. Sbíral dr. A. Pilát u Koněprus dne 26. září 1950. — Foto Pilát.

Summa.

Armillaria luteovirens (A. et S.) Sacc. in Bohemia. Hic fungus pulcherrimus in vicinitate urbis Pragae locis stepposis graminosisque cum vegetatione ponticopannonica solo calcareo (devon) in declivitatibus meridionalibus siccis insolatisque fere quotannis occurit. Area eius in Bohemia urbe Praga et ad occidentem urbe Beroun delimitata est. In regione commemorata pluriorius observata est (Kosoř Radotín, Roblín etc.) 26. IX. 1950 quinque specimina pulchre evoluta prope Koněprusy, haud procul Beroun, inveni et duo eorum arte photographica depinxi. Specimina bohemica optime iam Krombholz (t. 25, f. 8—14) sub nomine Agarici straminei Krbh. 1836 illustravit. Iterum specimina bohemica J. Velenovský ut Lepiota Hedrychii Vel. 1921 descripsit. Icon Barlae (Champ. Alp. Mar. t. 19, f. 1-5) cum speciminibus bohemicis bene concordat. Contra descriptio Rickeni huius fungi rari in characteribus macroscopicis bona est-characteribus

microscopicis exceptis-nam fungus bohemicus sporas semper ovato-ellipsoideas, apiculatas 8—9×5,5—6 μ habet, — contra Ricken sporas globosas 4—5 μ diam. indicat.

Descriptio speciminum bohemicorum: Pileus 6—12 cm diam., e subgloboso hemisphaericus, adultus explanatus, margine involuto et subtomentoso, primum laete citrinus vel luteo-virens, dein expallescens, stramineo-ochraceus, distincte squamosus, dein glabrescens, adultus usque subglaber et sublucidus, molliter et subcrasse carnosus. Stipes albus, a pileo haud conspecte distinctus, 6-7×1,5-2 cm, cylindraceus, basim versus subincrassatus, ima basi potius angustatus, sursum usque ad annulum incompletum squamis haud confertis, sed sat magnis et squarrosis, albis, dein sublutescentibus et subcollapsis ornatus, infra annulum albus, laevis, sericeo-fibrillosus, solidus, intus molliter carnosus. Lamellae confertae, ad stipitem angustatae, adnatae, sed late emarginatae, qua de causa fere subliberae, pallide citrinae vel stramineae. Caro molliter succoso-carnesa, alba, in pileo subcitrina, in stipite immutabilis, alba, mitis et subinodora. Sporae hyalinae, laeves, ovatoellipsoideae, apiculo et plasma granulossa instructae, 8—9×5,5—6 μ.

Fungus insignus, characteribus suis Tricholomatibus, Armillariis et Lepiotis intermedius.

Prof. Karel Kult:

Zpracování druhů hub z naleziště Čelákovice.

The elaboration of Agaricaceae and Boletaceae from the locality Čelákovice (Bohemia centr.)

(Pracováno s podporou Nár. rady badatelské.)

Konec léta a začátek podzimu, zvláště je-li teplo a dosti vlhko, je nejpříznivější dobou ke sběru hub. Praktický význam jedlých druhů pro naši nejširší veřejnost je dostatečně znám, ačkoliv se zužitkuje jen nepatrné procento z velikého bohatství druhů, které nám příroda (nejen samotný les!) poskytuje. V tom směru je naše Polabí na počet druhů i množství kusů sice značně chudší než lesy s bohatým humusem, na př. na Českomoravské vysočině nebo na Šumavě, ale právě proto, že je v Polabí „houbařů mnoho a hříbků málo", je třeba zužitkovati co možná největší počet jedlých hub. K tomu je ovšem potřeba odbornějších znalostí, než s jakými se obvykle setkáváme u našich houbařů. Je sice už dnes všeobecně známo, že veliký počet t. zv. „prašivek" jsou docela dobré jedlé houby, některé z nich i lepší chuti než hřib, ale přes to znalost jejich a ovšem i znalost jedovatých druhů, je u veliké většiny lidí velmi špatná. Příčinou toho je především naprosto nedostatečná pozornost, která je věnována ve školách tomuto důležitému oboru, která má ovšem důvod i v nedostatečné průpravě a znalosti našeho učitelstva. Výjimky sice tu jsou, ale jsou podmíněny jen a jen soukromým zájmem a studiem některých našich učitelů, z nichž někteří se vypracovali i mezi nejlepší naše mykology-znalce (na př. J. Bezděk, Kudrna, R. Beneš, R. Veselý, F. Šmarda, V. Melzer), z nichž posledně jmenovaný je dokonce nejlepším evropským znalcem holubinek *(Russulae)*. Domnívám se, že právě vhodné přizpůsobení osnovy na našich středních a národních školách by

mělo prakticky větší význam, než — na příklad — vyučování krystalografie. Ostatní důvody neznalosti považuji za méně důležité, na př. nedostatek vhodných knih, veliký počet druhů, neobyčejnou proměnlivost (variabilitu) tvaru v různých stadiích vývoje a někdy i barev u různých exemplářů téhož druhu. Pro snadnější orientaci měly by být publikovány podrobné seznamy druhů z jednotlivých oblastí (na př. z prakt. důvodů podle polit. okresů), protože tím se počet druhů značně omezí a pro zapracování houbaře může to být velice prospěšné. Bohužel v tom směru máme z různých míst ČSR jen velmi kusé zprávy, obyčejně jsou to jen nálezy vzácných druhů.

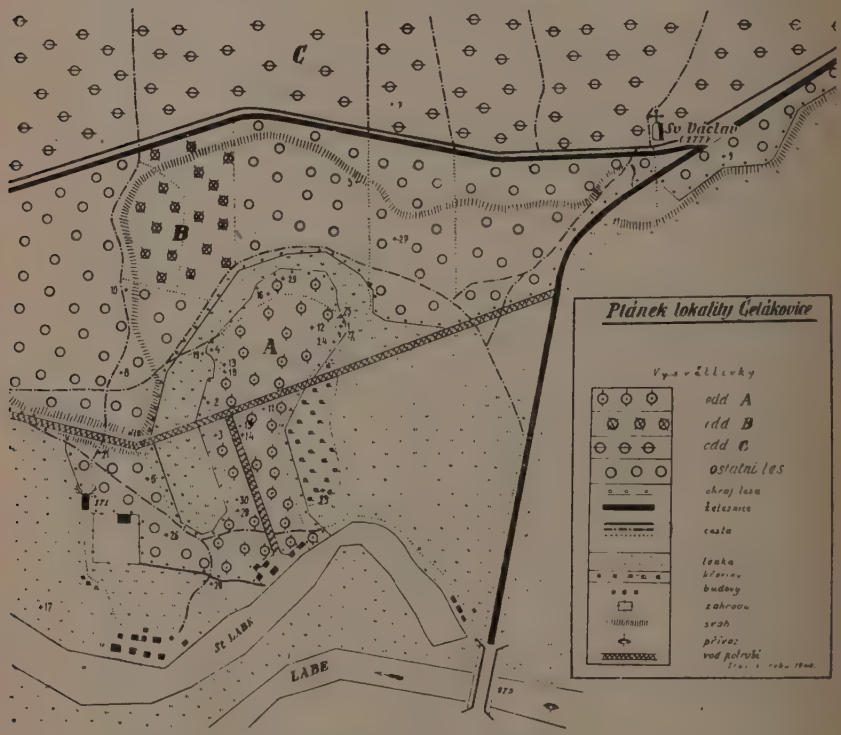

Plánek lokality Čelákovice
podle stavu z r. 1940. Měřítko 1 : 19000 (1 cm = 190 m).

Není možno se spolehnouti ani na to, že druhy „všude hojné" (= ubiquistické) — podle nějaké houbařské knížky — budou právě v našem lese. Mykolog-znalec pořádá často exkurse i na velmi vzdálená místa (lokality), aby se seznámil co možná s největším počtem druhů. Největší cenu však nemají výsledky těchto příležitostných exkursí, nýbrž pravidelné pozorování určité omezené lokality po několik let. Veškeré

nálezy si pak vědecky pracující mykolog přesně zaznamenává a od vzácnějších druhů si uschová několik celých exemplářů usušených, t. zv. exsikátů (s označením naleziště, data, stanoviště a jména sběratele), aby bylo možno později zrevidovati správnost určení. Tyto usušené kusy (exsikáty) nezachovávají bohužel ani barvu, ani tvar, ale zachovávají znaky mikroskopické. Mikroskop je pro vědeckou mykologii naprosto nezbytný, pro praktickou mykologii však nikoliv; je možné poznati několik set druhů i bez mikroskopu.

Měl jsem příležitost po více let dojíždět každou neděli do Čelákovic, a to po několik měsíců v roce. Seznam zjištěných druhů v roce 1939 a 1940 a seznam z několika příležitostných exkursí v pozdějších letech připojuji na konci tohoto článku. Oblast, kterou jsem studoval, je většinou les, a leží mezi železniční tratí Čelákovice—Lysá, ramenem Labe od železničního mostu u obce Jiřina až k ústí do regulovaného řečiště, na severu pak přesahující jednokolejnou trať od strážního domku „U sv. Václava" do Káraného v pásu širokém asi 100 m — území je zakresleno na připojeném náčrtku. Je to typický lužní les, s maximálním výškovým rozdílem do 10 m; podklad celé plochy je naplavenina, půda převážně písčitá; podle několikametrového svahu, probíhajícího celým polesím (viz plánek!) a v terénu i podle řady menších tůněk, je možné docela snadno zjistit stopu dřívějšího koryta Labe z doby praehistorické. Celková plocha je asi 2 ha. — Charakteristickou dřevinou je borovice obecná a Banksova, a dub. Smrk je zastoupen jen několika skupinkami mladších porostů (stáří 10—20 let); dospělé smrky prakticky se nevyskytují, proto tu téměř není typických hub pro smrkové porosty. Několik větších skupin borovice vejmutovky (ve stáří asi 30—40 let) nemá onen význačný klouzek bílý (*Bol. Boudieri* Mich.), podle mého názoru proto, že na příslušném stanovišti je pod vejmutovkou pokrývka půdy složená jen z jehličí (bez mechu!), proto příliš suchá (podklad písek!), takže jsem pod nimi našel jen *Lactarius rufus*)* (vícekrát) a ojediněle i živořící *Amanita muscaria*. Ani modříny, jichž je též několik skupinek, neměly svých typických hub (ani *Boletus elegans)* snad z téhož důvodu jako u vejmutovky. Za to pod břízami bylo dosti odlišných druhů, proti očekávání však žádný *Boletus versipellis*. Podle dosavadních mých zkušeností se zdá, že borovice Banksova nemá odlišných druhů proti sousedním skupinám bor. obecné, celkem však nebyla věnována výskytu hub pod bor. Banksovou dostatečná pozornost. Téměř vesměs bylo sbíráno v lese, pokud výslovně není v poznámce uvedeno jinak. Bohužel nebyla věnována pozornost slatinám, o nichž jsem se dozvěděl později — byl na nich nalezen na př. typický střevlík rašelinišť: *Bembidion humerale* — pravý rašeliník však tam neroste. Smržovité (jarní) houby nebyly zjištěny vůbec, přesto, že bylo po

*) České názvy budou uveřejněny v příštím čísle v podrobném seznamu nalezených druhů!

nich úsilovně pátráno. Pozoruhodné je, že v polesí neroste vůbec *Boletus rufus* ani *versipellis*. — V literatuře najdeme zmínky o Čelakovické lokalitě u Velenovského (v Českých houbách" i v pozdějších publikacích) a při *Limacium aurantiorubrum* Smotl. (v ČČH).

Celkem je možno označit tři stanoviště, vzájemně hodně odlišná. Zbývající plocha se pak blíží ± poměrům v oddělení „C". Naleziště zvlášť pozoruhodných druhů jsou zakreslena na mapce.

I. Oddělení „A": je to význačné stanoviště závojenky olovové *(Entoloma lividum)*, je zpracováno nejpodrobněji a je také na počet druhů nejbohatší. Popis lesa: je to starý les, dub 75% (stáří 100—150 let — zjištěno na skácených kmenech podle letokruhů), vtroušena lípa — asi 15%; na severní straně je skupina starých borovic a mladá smrčina — obě tyto skupiny však vyjímám z odděl. „A", aby tak ráz stanoviště nebyl porušen. Podrost (křoviny) místy dosti četně zastoupen: především dub, trnka, svída, lípa, řidčeji střemcha, dřín, ptačí zob, řešetlák, červ. dub (skupinka), jasan (skupinka), šípek, vz. habr. Půda je pokryta především travinami, na jaře a začátkem léta můžeme zjistit pestré květy většího množství různých druhů rostlin, které ovšem při podzimním sběru hub již dávno zmizely, takže jejich význam pro charakteristiku lokality má význam podřadný a jejich seznam uveřejním v některém příštím článku při podrobném popisu stanoviště závojenky olovové. — Typické houby pro toto stanoviště jsou: *Lactarius vellereus, quietus, chrysorheus, Russula cyanoxantha, nigricans, Amanita citrina, Lepiota rhacodes, procera, Mycena galericulata, polygramma, Collybia dryophila, Marasmius peronatus, Entoloma lividum, Armillariella mellea, Pluteus cervinus, Inocybe geophylla, Nematoloma fasciculare*, atd.

II. Oddělení „B": Vysoký les borový (stáří 70—80 let), vlhký až bažinatý, se skupinkou vysokých bříz a vtroušenými duby. Podrost: hlavně dub a ostružiník, vz. střemcha a skupinka smrků. Rostliny: mech (ploník a j.), na světlejších místech traviny (i ostřice), hojně konvalinka atd. — Houby: *Russula coerulea, sardonia, Amanita citrina, Mycena zephira*, (zvl. v keřích ostružiníku), *Marasmius androsaceus, Paxillus involutus, Boletus badius, Clitocybe clavipes* - vesměs hojné, jen pod břízami *Dermocybe anomala* a *Lactarius pyrogalus*. — Toto stanoviště jsem objevil pozdě, kromě toho (protože se zde těžila smola barbarským způsobem do známých hrníčků, který u nás zavedli za války Němci), byl tam vstup zakázán.

III. Oddělení „C": středně starý les jehličnatý: borovice Banksova — 60%, borovice obecná — 38% (stáří 20—30 let); oba druhy tvoří samostatné, dílem i smíšené lesíky. Vtroušen je dub (vz.), skupina bříz, skupina bor. vejmutovky. Bez podrostu, z rostlin hlavně mechy, místy jahodník, vz. sterilní borůvka — z největší části je však půda bez rostlin. Tomuto typu se blíží i ostatní část plochy lesa, která není do prvních dvou oddělení

zahrnuta. — Charakteristické houby: *Lactarius rufus, Russula grisea* Gill., *aeruginea* (jen pod břízami), *badia, Lepiota amianthina, Cantharellus cibarius, Hygrophoropsis muscoides, aurantiacus, Clitocybe clavipes, Collybia maculata, tenacella, Marasmius androsaceus, Myxacium mucosum, Dermocybe cinnamomea, Boletus badius.*

V roce 1945 jsem našel lokalitu značně změněnou: oddělení „A": — asi 30% stromů probráno (skáceno); odděl. „B": — severní polovina vykácena úplně; odělení „C": značná plocha, osázená bor. Banksovou vykácena úplně.

Seznam druhů, jejichž naleziště jsou zakreslena na mapce: 1, 2, 3, 4, 24, 25: *Entoloma lividum* — celkem asi 120 kusů.

5. *Amanita phalloides.* Pod duby.
6. *Lactarius marcipanis* Vel. — pod starými duby, jen jednou, ale více exemplářů.
7. *Russula grisea* Gill. (= *palumbina* s. Melzer). Ve smíšeném lese: bor. obecná — dub.
8. *Russula melliolens.*
9. *Russula roseipes,* 3 ex. u mladé boroviny, v písku, z toho 1 ex. det. Melzer.
10. *Russula pectinata.*
11. 26. *Clitocybe pusilla* Vel. — první nález pod mladými červ. duby, druhý pod borovicí obecnou (asi ve stáří 30 let) — pod keřem ostružiníku; oba nálezy vždy jen po 1 ex., v obou případech téměř na holé zemi. Velenovského originál byl nalezen v písčitých borech u Sojovic, což je jen několik km vzdušnou čárou od mých nálezů!!
12. 30. *Limacium leucophaeum* — pod duby.
13. *Mycena fagetorum* Fr., det. Ing. Sak. — 1 trs v dutině list. stromu (asi dub).
14. *Leptonia chalybaea* — v trávě, více kusů, ale jen jednou.
15. *Eccilia rusticioides,* v trávě, asi 8 ex.
16. *Bolbitius vitellinus* — na lesním kompostu.
17. *Stropharia coronilla* — na travnatém břehu Labe, mimo les.
18. *Hypholoma cascum* — 3 kusy ve svazku v dutině listnatého stromu (?dub).
19. 20. *Boletus versicolor* — v louce, asi 15—20 m od starých dubů.
21. *Boletus suspectus* — na lesní cestě, pod dubem, 1 ex.
22. *Boletus castaneus* — pod duby; na stejném místě též *Gyrodon lividum.*
23. *Omphalia umbellifera* — na bahně, na holé zemi mezi rákosím.
27. *Russula viscida* — v mladé smrčině.
28. *Hebeloma sinuosum* a *Phlegmacium sulphurinum,* pod duby, v křoví (ptačí zob).
29. *Amanita pantherina* — pod mladými smrky.
30. *Limacium chrysodon* — společně s *Lim. leucophaeum* — pod duby.

Velmi zajímavé je zpracování dosažených výsledků statistickým způsobem. Podnikl jsem celkem asi 40 exkursí, 1—2 denních, na Če-

lákovickou lokalitu, z toho na 23 exkursích jsem zaznamenal veškeré nálezy, pokud ovšem je bylo možno určit, na ostatních exkursích jsem zaznamenával jen nálezy druhů dosud nezjištěných. Zkoumaná plocha měří asi 2 ha a bylo na ní nalezeno celkem 250 druhů hub lupenatých a hřibovitých. Ostatní houby jsem sbíral jen v r. 1939, proto je do celkového počtu druhů nezahrnuji. I když se mi podařilo nalézt značné množství druhů na tak omezené a chudé lokalitě, přece tento seznam by bylo možno dalším studiem rozšířit asi na 300 druhů, ovšem při porovnání víceletém, zvláště pak o druhy pozdního podzimu, kdy

Clitocybe pusilla Vel. — Strmělka drobná. Under Quercus rubra 10—15 years near Čelákovice (Bohemia centr.), 1, ex., 22. IX. 1940, leg. et det. Kult (orig. K. Tichý del.)

jsem sám na lokalitě vůbec nesbíral. Z dosažených výsledků nechci činit závěry pro celý komplex lesů Čelákovice—Lysá—St. Boleslav, ačkoliv náhodné průzkumné exkurse ukázaly, že nelze počítat s nějakým větším přírůstkem druhů, většinou jde jen o jiný poměr hojnosti, tak na př. některé druhy, které byly nalezeny jen jednou, jsou několik km dále třeba docela hojné; platí to nejen pro zmíněný komplex lesů Čelákovických, ale též pro lesy téhož typu (!) u Nymburka. Přehledné výsledky: (datum exkurse; počet druhů; z odhadnutého počtu 300 druhů je to procent):

Jarní exkurse:				Podzimní exkurse:			
5.	5. 1940	2 druhy	1%	10.	9. 1939	13 druhů	4%
12.	5. 1940	8 druhů	3%	17.	9. 1939	31 druhů	10%
19.	5. 1940	8 druhů	3%	24.	9. 1939	52 druhů	17%
26.	5. 1940	5 druhů	2%	1.	10. 1939	46 druhů	15%
2.	6. 1940	19 druhů	6%	8.	10. 1939	59 druhů	20%
9.	6. 1940	8 druhů	3%	1.	10. 1940	72 druhů	24%
16.	6. 1940	8 druhů	3%	8.	9. 1940	56 druhů	18%
23.	6. 1940	10 druhů	3%	15.	9. 1940	65 druhů	22%
30.	6. 1940	55 druhů	18%	22.	9. 1940	51 druhů	17%
				29.	9. 1940	57 druhů	19%
				5.	10. 1940	75 druhů	25%
				2.	9. 1945	104 druhy	34%
				29.	9. 1946	84 druhy	28%
				15.	9. 1947	0 (!)	0%

Nalezeno jedlých druhů (bez ohledu na kvalitu) asi	170	druhů	57%
Nejedlých druhů (nebo pro drobnost bezvýznamných) asi	76	druhů	26%
Jedovatých druhů (smrtelně jedov.: muchomůrka zelená, závojenka olovová; jedovatá much. tygrovaná; mírně jedov.: muchomůrka červená) . .	4	druhy	1%
Celkem zjištěno 250 druhů, t j. 84% Celkem	250	druhů	84%
Počet druhů zjištěných jen 1krát	102	druhy	34%
Počet druhů zjištěných 2 až 5krát	84	druhy	28%
Počet druhů zjištěných více než 5krát	64	druhy	21%
Počet druhů nalezených, ale neurčených*) asi 10—15	druhů		4%
Pravděpodobně možno nalézti dalších	50	druhů	17%
Celkový počet druhů na zkoumané lokalitě asi	300	druhů	100%
Průměrný počet druhů z 1 exkurse v době od 5. 5. do 23. 6. 1940	8	druhů	3%
ale již 30. 6. 1940 nalezeno	55	druhů	18%
Průměrný počet druhů z 1 exkurse v době od 10. 9. do 8. 10. 1939	44	druhů	15%
Průměrný počet druhů z 1 exkurse v době od 1. 9. do 5. 10. 1940	63	druhů	21%
Nejvydatnější exkurse vůbec:			
2. 9. 1945	104	druhy	35%
5. 5. 1940	75	druhů	25%
1. 9. 1940	72	druhy	24%
Nejhorší podzimní výsledky:			
15. 9. 1947	0	druhů	0%
10. 9. 1939	13	druhů	4%

Tato čísla nám dávají odpověď na otázku, kolik asi druhů může nalézt houbař na 1 jarní nebo podzimní exkursi v celkem chudých polabských lesích. Je ovšem rozdíl, zda je v takovém lese po prvé, či zná-li již stanoviště některých druhů, rostoucích třeba jen na zcela omezené ploše (několik m^2) v příslušném lese, dále sbírá-li mechanicky, či vyhledává-li stromy a místa, kde rostou speciální druhy; nejlepší výsledek ovšem může dosáhnout mykologická exkurse, pořádaná naším mykologickým klubem, kdy desítky členů prohledají soustavně celý les. Podobných podmínek by bylo možno vyjmenovat celou řadu, ovšem záleží hlavně na tom, zda zrovna houby rostou či nikoliv — a také často na štěstí houbařově. Pro začátečníka bude třeba překvapením, že se často stává, že houbař méně pokročilý, ale znající dobře „svůj" určitý lesní okrsek, může mít větší úspěch, než výborný znalec, který je v tom okrsku po prvé a hledá jen nahodile. Dále je patrné, že i když houby rostou, může mykolog, dobře znající svůj okrsek, nalézt jen asi jednu pětinu druhů, které v tom lese (v kterékoliv době) rostou, za zcela mimořádně příznivých okol-

*) Tyto neurčené druhy jsou obsaženy v následujících 50 druzích!

ností, které přicházejí tak jednou za deset let — je možné nalézt i třetinu ze všech druhů, rostoucích v tom lese. A konečně je vidět, jakou cenu pro celkový výzkum může mít jedna nahodilá exkurse. Veliký počet druhů (34%, t. j. třetina), zjištěných jen jednou, nás nesmí svést k příliš vysokému odhadu počtu druhů hub, které pravděpodobně na lokalitě budou dodatečně zjištěny, a to již z toho důvodu, že některé z těch druhů byly sice vícekrát nalezeny, ale nebyly určeny, některé druhy pro drobnost byly přehlédnuty, takže skutečný počet těchto „unikátů" by byl asi poloviční — druhou polovinu by bylo nutno zařadit do druhé skupiny.

Mapku vypracoval podle mého náčrtku kolega Jan Půlpán, obrázek *Clitocybe pusilla* Vel. nakreslil podle skutečnosti p. K. Tichý.

V příštím čísle Č. mykologie bude otištěn latinsko-český abecední seznam všech zjištěných druhů s daty nálezů a případnými poznámkami. Protože u nás používaný systém (podle Velenovského) je zastaralý a moderní soustavy u nás nejsou dostatečně známé, používám abecedního pořadí, což je z důvodů praktických velice výhodné.

Dodatečně zaznamenány výsledky exkurse z 25. 9. 1949, která počtem 69 druhů (t. j. 23%) je celkem normálním podzimním výsledkem, ale přes to znamenala neobvykle velký počet druhů nových pro lokalitu (15 druhů, t. j. 5%!), takže celkový počet druhů se tím zvýšil na 265. Protože tato studie byla v rukopise dokončena v r. 1948, neměnil jsem již čísla v předcházejícím textu; podstatně by se změnil počet jedině u druhů nalezených jednou, jinak vše ostatní zůstává (téměř) beze změny.

Summary.

In this study are elaborated the results of 40 author's excursions in Čelákovice in Central Bohemia. The extent of examined locality is about 2 ha. I found 250 species (resp. 265 spp. with the excursion of 25. IX. 1949) of Agaricaceae and Boletaceae. The list of species follows.

MUDr J. Kubička a Zd. Pouzar:

Mycena pelianthina (Fr.) Quél. - Helmovka zoubkatá.

Ve světové literatuře jsou pochybnosti o tom, zda tento druh roste v ČSR. Dosud byly u nás publikovány dva nálezy: Cejpův z r. 1930 (Mykologia 7:9, 1930), a Šmardův z r. 1941 (Výsledky mykol. výzkumu Moravy I, str. 32, 1942). Podnikli jsme proto pátrání v literatuře, u předních mykologů a v terénu, abychom blíže seznali podmínky jejího výskytu.

Se jménem *„pelianthina"* setkáváme se po prvé u Friese (Systema Mycol. str. 112, 1821), kde dobře popisuje náš druh a uvádí jej za *Ag. denticulatus,* který sám však neviděl a znal jen z popisu a vyobrazení Schumacherova (Enumeratio, str. 347). Friesův popis *Ag. denticulatus* nelze bezpečně ztotožnit s *Myc. pelianthinou* a proto se

řada pozdějších mykologů rozhodla užít názvu *„pelianthina"*. Popis Boltonův (History of Funguses growing about Halifax 1791, p. 4) pod jménem *Agaricus denticulatus* odpovídá mnohem lépe našemu druhu a kdyby byl Fries použil jeho popisu v Syst. Mycol., užívali bychom názvu *„denticulatus"* i dnes. Protože zoubkování lupenů je znak velmi charakteristický u tohoto druhu, podržujeme alespoň český překlad Bezděkův — z o u b k a t á. (Kritické studium, 1917, pag. 158.) Naposledy se s názvem *Myc. denticulata* setkáváme u Kauffmanna (Agaricaceae of Michigan, 1918), který popisuje pod tímto

Helmovka zoubkatá — M y c e n a p e l i a n t h i n a (Fr.) Quél.
Jevany - vrch Kohout, 505 m. Na okraji starého bukového lesa 8. 10. 1950 sbíral Zd. Pouzar. Orig. vel. Foto Pilát.

jménem druh z příbuzenstva *Myc. flavoalba* (Fr.) Quél. a nemá nic společného s naší houbou. Proto Smith (North American spec. of Mycena, p. 384) jí dává nové jméno *Mycena Kauffmannii* Smith. Dnes se tedy pro naši houbu běžně užívá jména *Mycena pelianthina* (Fr.) Quél.

U nás je sice dobře popsána v Cejpově Revisi z r. 1930, ale dnes málo dostupné a podáváme proto popis podle exemplářů námi sbíraných:

Popis (sestaven podle 15 exemplářů).

Klobouk: středový, někdy slabě výstřední, v mládí bochníkovitý nebo zaobleně široce kuželovitý, na okraji značně podehnutý, v dospělosti nejprve pravidelně široce polokulovitě sklenutý s okrajem dolů sehnutým a nepřesahujícím lupeny, později ploše rozložený, ve stáří nepravidelný, rozložený, se zdviženým okrajem lehce zprohýbaným, průměru (1.9)—2.5—4 cm, výšky až 2.5 cm. Pokožka zprvu slupitelná, později neslupitelná, velice křehká, tenká, hygrofanní, za vlhka kluzká, lesklá, lysá, s prosvítajícími lupeny do poloviny klobouku, za sucha hladká, matně lesklá, na omak kožovitá, pod lupou na středu někdy žilnatě svraskalá, jindy na středu hluboce rozpraskaná, na okraji paprskovitě naštípaná; barvy v mládí tmavě špinavě fialové, často s hnědým nádechem, v dospělosti vodnatě hnědě okrová s fialovým nádechem, za sucha bělavě nafialovělá a na vrcholu světle plavě nažloutlá. Barva se ve vodě rozpouští.

Lupeny: (28—40), lameluly 1:3 (—5), rovné, ve stáří břichaté, široce ke třeni připojené, nebo před třeněm vykrojené a malým zoubkem připojené, anebo i značně na třeň sbíhavé, křehké, 3—7 (11) mm vysoké. Lupénky kratší, pozvolna připojené, delší náhle a ostře. Na basi lupenů jemné husté příčné žilky, přecházející někdy ve stáří i na plochu lupenů, ostří nepravidelně hrubě zoubkaté. Barva v mládí tmavě fialová, v dospělosti tmavě hnědě fialová až sazově fialová, ve stáří světle okrově fialová, ostří temně černo-fialové, ve stáří někdy jen pod lupou patrné. Pod silnou lupou na ploše lupenů je patrno jemné krátké tmavě fialové čárkování.

Třeň: válcovitý, oblý, přímý, někdy na basi zahnutý, a pak buď ztenčený nebo i rozšířený, někdy pod kloboukem se stran smačklý, stočeně vláknitý, hladký, podélně hustě tmavě fialově vlásenitý, pod kloboukem tmavě fialově zrnéčkatý, na basi bíle řídce plstnatě vláknitý, křehký, prosvítavý, vodnatý, lilákový až nahnědle fialový, na basi tmavší, 1.8—6 cm dlouhý, 3—6 mm široký.

Dužnina klobouku: tenká, 2—3 mm vysoká, bílá, našedle až nažloutle bělavá. Dužnina třeně dutá, velmi tenká, vodnatá, uvnitř bělavá.

Vůně: ředkvičkou (Kubička—Svrček), po utržení po některých Cortinariích nebo slabě zatuchlá a teprve později ředkvičková. (Pouzar.) Chuť ředkvičková (Kubička—Svrček), nejprve slabě nakyslá po rozemletém máku a později ředkvičková (Pouzar).

Výtrusný prach v silné vrstvě čistě bílý.

Mikroskopické znaky (Dr. M. Svrček): Spory amyloidní 6—8 × 3—4 μ, oble válcovité, protažené na konci v apicul, hladké. Basidie tetrasporické 18—25 × 3—5 μ. Cystidy lahvicovité, 52—78 až (90) × 6—12 μ, na ploše roztroušené, na ostří tvoří souvislou řadu s tmavě červeno hnědým až fialově černým pigmentem. V KOH se odbarvují a tekutina preparátu žloutne.

Variabilita: malá, pokud jde o tvar a charaktery pokožky, značná v barvě. Jako dobrou formu jsme pozorovali jedince, vyskytující se vzácně mezi typem,

forma amethysthina, forma nova.

Liší se od typu barvou pokožky klobouku za vlhka jasně amethystovou, za sucha tmavě purpurovou a třeněm kratším, silnějším, barvy světlejší než pokožka klobouku.

Podobnost a příbuzné druhy: Nejčastěji je možná záměna s druhy s pokožkou více méně fialovou a ředkvičkovou chutí. Zvláště s *Mycena pura* (Fr. ex Pers.), jíž se někdy vyblédající dospělé exempláře značně podobají. Tak J. Herink sen. nalezl u Rudy řadu jedinců *Myc. pelianthina*, sebral však jediný jako doklad ke sběru *Mycena pura*.

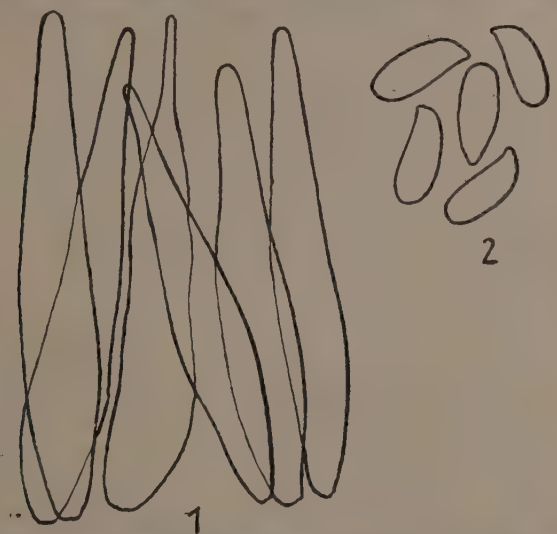

Helmovka zoubkatá — Mycena pelianthina (Fr.) Quél.
1. Cheilocystidy z ostří lupenů. 2. Výtrusy. — Vše silně zvětš.
Orig. Dr M. Svrček.

U mladých a dospělých exemplářů je rozlišení snadné při pohledu do lupenů, které jsou až sazově fialové s tmavým zoubkovaným ostřím. U starých jedinců je vždy zachováno fialové vlásnění na třeni. Ve velmi blízkých vztazích je *Myc. rutilantiformis* Murill, která je podle Smitha totožná s *Myc. pseudopelianthina* Lg. Tuto však uvádí Kühner v souvislost s naším druhem.

Mycena rutilantiformis se skoro ve všem podobá *Myc. pelianthina* a liší se makroskopicky velikostí až 7 cm, jasně žlutým třeněm na vrcholu, mikroskopicky pak velikými výtrusy (Smith: 8—10× 4—5 μ). Tento druh nebyl až dosud u nás nalezen. V úvahu by mohla ještě přijít *Myc. Kühneriana* Smith = (*Myc. pseudopura* Cke. s. Kühner), která má krátce sbíhavé lupeny na třeň a klobouk šedě nebo

Helmovka zoubkatá - Mycena pelianthina (Fr.) Quél.
Jevany - vrch Kohout, 505 m. Na okraji starého bukového lesa 8. 10. 1950 sbíral Zd. Pouzar. Orig. vel. Foto Pilát.

nahnědle růžový. Tato je u nás rovněž zatím neznáma, ačkoliv zde jistě roste. Je velmi podobna *Myc. pura* a nemá zbarvené ostří lupenů.

Výskyt v ČSR: a) Čechy. 1. Vytanov pr. Blatná, IX. 1930, mezi dubovým listím, leg. K. Cejp. 2. Ruda pr. Nové Strašecí, 26. X. 1942, na humuse v čisté bučině více exemplářů (ut. *Myc. pura*), leg. J. Herink sen. (Exs. H. m. Herink No. 1033/42). 3. Boubín (Šumava) ca. 1000 m n. m. u Lukenské silnice před pralesem 18. IX. 1948 v humuse pod buky a jedlemi s ojedinělým klenem, leg. J. Herink, 3 ex (Exs. Col. Myc. Kubička No. 54.) 4. Jevany, hora Kohout, ca. 500 m n. m., IX. 1949, ve staré světlé bučině, na listí ve spol. *Amanita phalloides* (Fr. ex Vaill.), *Clitocybe gilva* (Fr.) —, leg. Z. Pouzar. (Exs. H. m. N. P.) Tamtéž 8. X. 1950 na okraji staré bučiny ve spol. *Inocybe petiginosa* Fr., *Myc. pura* (Fr. ex Pers.) et *var., Laccaria amethystina* Fr. a *Lactarius blennius* Fr., 40 exp. legit. Z. Pouzar. (Exs. H. m. N. P. et Col. Myc. Kub.) 5. Bedřichov pr. Špindlerův mlýn (Krkonoše), ca. 900 m n. m. 2. VII. 1950, v silné vrstvě mokrého bukového listí v humosní mladé bučině se vtroušeným smrkem ve spol. *Marasmius alliaceus* (Fr. ex Jacq.) leg. J. Herink, 8 ex. (Exs. H. m. Herink No. 157/50 et Col. Myc. Kub. No. 254). 6. Studený vrch. pr. Stříbrná Skalice, 30. VII. 1950 ve staré stinné bučině ssuťového charakteru v bukovém listí ve spol. *Lepiota Eyrei* (Massee) Lg., *Marasmius rotula* Fr. ex Scop. a *Myc. pelianthina* f. *amethystina* auct. leg. Z. Pouzar (Exs. Col. Myc. Kub. No. 284). Tamtéž 15. X. 1950 ve spol. *Myc. crocata* (Fr. ex Schrad.) a *Myc. pura* (Fr. ex Pers.) 4 exp. Z. Pouzar. (Exs. Col. Myc. Kub.).

b) Morava: 1. Žákova hora (Čsmor. vysočina), 800 m n. m., 10. VIII. 1941 v pralese mezi suchým listím *Fagus silvat.* leg. Z. Šmarda. 2. Haluzice pr. Bučovice (Chřiby) ca. 350 m n. m., 29. V. 1950 na stinných vlhkých východních svazích na zemi v bukovém listí, leg. Z. Šmarda. 3. Žarošice ca. 400 m n. m., 13. IX. 1950 na dvou odlehlých místech: na prvém v list. lese (dub, habr, klen) 3 exp., na druhém pod buky (buk, dub, habr), 3 exp. leg. V. Vacek.

c) Slovensko: 1. Slovenský ráj mezi Ztratenou a Glacem, 24. VII. 1947 pod starými buky s vtroušeným smrkem, leg. M. Svrček (Exs. H. m. Svrček No. 150). 2. Meretkina, 29. VII. 1947 v listí v tmavé bučině, 2 exp. leg. M. Svrček. (Exs. H. m. Svrček No. 262.). 3. Slovenské Krušnohoří, hřeben Fabovy hole nad Pohronskou Pilhorou, Blato, 12. VIII. 1950 na rozpadlém kmeni buku, leg. M. Svrček (Exs. H. M. Svrček). Cyst. 75—90×9 μ. Bas. 25—28×4.5—5.5 μ.

Lze tedy z dosavadních nalezišť u nás soudit, že roste převážně v lesích bukových v podhorských polohách. Tyto lesy se svou charakteristickou mykoflorou (*Marasmius alliaceus* (Fr. ex Jacq.), *Mucidula mucida* (Fr. ex Schrad.) Pat., *Myc. crocata* (Fr. ex Schrad.) často sestupují i do nižších poloh, jak známe na př. z Jevan, Posázaví, Křivoklátu a i odjinud.

Rovněž je patrno z dosavadních nálezů, že i při intensivním mykologickém výzkumu v posledních létech je velmi řídce sbírána a že tedy jde u nás o druh vzácný.

Domníváme se, že její růst u nás je podmíněn určitými mikroklimatickými podmínkami, které odpovídají poměrům kolem Atlantického oceánu a které jen zřídka jsou u nás splněny. Zajímavé je proto sledovat její výskyt v ostatních zemích. V Alžírsku roste pod duby druhu *Quercus Afares, Mirbeckii* a *Suber* (Maire u Kühnera). V Italii je zaznamenána Bresadolou s velmi trouchnivých kmenů z okolí Tridentu. Ve Francii je velmi častá: Kühner, Konrad—Maublanc a Josserand udávají její růst pod buky, duby a též pod jedlemi. V Anglii Rea ji nalezl často pod duby a buky. V Dánsku podle Langeho je častá pod buky. V Německu byla zjištěna Rickenem nehojná pod buky a duby. V Polsku byla sbírána Proszinskim, jak udává K. Cejp. Dále na východ je velmi vzácná a v SSSR byla nalezena pouze jedenkrát blíže Samarovska (Lebeděva: Opredítěl šlapočnych gribov, 1949). Ve Skandinavii je uváděna Friesem na kořenech dubu. Na druhé straně oceánu byla zjištěna v USA Smithem v dubových lesích (Oakhickory), rovněž tak v Kanadě.

Jak je patrno z našich nalezišť roste u nás v podhorských lesích celkem vzácně pod buky, méně často pod duby. Jistě časem přibudou ještě další lokality, ale vždy půjde o nález vzácný.

Summa:

Auctores speciem rare in ČSR in silvis submontanis sub Fago silv., rarissime etiam sub Quercu nascentem, Mycenam pelianthinam describunt et localitates 12 enumerant. Etiam formam novam — Mycena pelianthina (Fr.) Quél. f. amethystina Kub. et Pouz. describunt: Pileo udo clare amethystino, sicco pulle purpurino, stipite breviori crassiorique a typo differt.

Habitat: Bohemia, Jevany-mons Kohout cca 505 msm in Fagetis, 8. 10. 1950, leg. Pouzar, Col. Myc. Kub (typus) — Studený vrch prope Stříbrná Skalice, in Fagetis, 30. 7. 1950, leg. Pouzar, Col. Myc. Kub.

Mykologické drobnosti.

Další nálezy bedly Eyerovy - Lepiota Eyrei (Massee) Lange v Čechách

O dosud jediném nálezu této vzácné bedly ve střední Evropě referoval před nedávnem Dr Svrček v České Mykologii (4:104—106, 1949). Při mykologickém výzkumu Studeného vrchu u Stříbrné Skalice v Posázaví sbíral jsem *L. Eyrei* (Mass.) Lge. dvakráte. Rostlá zde ve starém, stinném, bukovém lese, ssuťového charakteru, na zemi mezi listím. Poprvé rostla v jediném mladém exemplář 28. 7. 1950 ve společnosti *Mycena pelianthina* (Fr.) Quél. a *Marasmius rotula* (Scop. ex Fr.) Quél., po druhé se na stejném místě objevila jedna starší plodnice 15. 10. 1950. Tento sběr jsem zaslal k revisi Dr. Herinkovi.

Zdeněk Pouzar

Vyrostly houby ve výkladní skříni.

Dne 17. června a. c. donesl do poradny houbařského kolektivu v Praze XII, pan Polreich z Prahy XII, několik plodnic holubinky osmahlé (*Russula adusta*) z Kladrub u Vlašimi, které byly vlhké a čerstvě vyrostlé, ježto prý v Kladrubech před tím vydatně pršelo. V Praze tou dobou bylo vedro a sucho.

Donesené plodnice byly po několik dnů vystaveny ve velké výkladní skříni, kde udržujeme vždy všechny houby od jara do zimy ve vlhkém písku a mechu v poměrně dobrém stavu. Panují tam jistě daleko příznivější podmínky než ve výkladních skříních, kde v horku a suchu vezmou za své plodnice druhů i sebehouževnatějších.

Moje spolupracovnice v poradně a dobrý znalec hub pí. S. Kleinbergová mne 20. VI. a. c. upozornila, že zjistila při úpravě výkladní skříně a odklizení tlejících již různých exponátů na dvou kloboučkách zmíněné již suché holubinky osmahlé, zvláštní povlak plsťovitý a množství maličkých kuliček, jakoby drobounkých žampionků. Zjistil jsem bezpečně rovetku pýchovkovitou — *Nyctalis lycoperdioides*.

Na klobouku větší plodnice jsem pod lupou napočítal na dvou místech celkem 78 maličkých plodniček, krásně bílých, opravdu jakoby maličkých bílých pýchaviček, nebo sloupečků, na menší plodnici bylo jich 28. Donesl jsem obě plodnice k Dr Pilátovi, který je ofotografoval. Pak jsem je udržoval ve vlhkém mechu „při životě" a sledoval, jak se denně bílé plodničky zvětšují. Pozoroval jsem skutečný růst hub (proč ta směšná pověra o zastavení růstu plodnice právě u hříbku, když po shlédnutí ostatní druhy hub můžeme vícekráte pozorovat a přece nepřestanou růst? — viz pěstování žampionů).

Některé plodničky se pěkně vyvinuly, třeň měřil as 2.5 cm, průměr kloboučku 8 mm, barva byla křídově čistě bílá. Lupeny pod kloboučkem se mi nepodařilo zjistit. Během několika dalších dnů vyrostly pěkné plodničky i mezi lupeny ze spodu klobouku větší plodnice holubinky osmahlé. Pak barva všech plodnic počala žloutnout a 29. VI. byly kloboučky pokryté značnou vrstvou rezavého prášku — chlamydospor.

Ochutnal jsem před uložením plodnic do sbírky exsikátů jednu větší plodničku a zjistil jsem chuť silně moučnou, čirůvkovitou, hubnou, bez hořkosti nebo palčivosti.

Zajímá mne nyní, jak vlastně rovetka na těch klobouci holubinky osmahlé vyrostla? Normálně se objevuje na podzim na hynoucích plodnicích holubinky osmahlé nebo ryzce pýřitého. V tomto případě se objevila v červnu, za horka na čerstvě vyrostlé houbě. Z jakých spor vyvinulo se mycelium? Z normálních basidiospor či chlamydospor?

Pochybuji, že by mohly již letos nějaké spory rovetky padnouti na klobouk čerstvě vyrostlé plodnice holubinky osmahlé a vzklíčiti v mycelium a fruktifikovat. Bude se pravděpodobně jednat o loňské chlamydospory, z nichž se vyvinulo mycelium, prorostlo pak

myceliem holubinky, hyfy prorostly i třeň i klobouk a na něm teprve fruktifikovalo.

Plodničky dorůstaly ve výkladní skříni již na plodnicích odumírajících. JUDr G. Šindelka

Houbařská hádanka.

Při hledání literatury o žampionech listoval jsem také ve starých ročnících „Zeitschrift für Pilzkunde". V ročníku II. z roku 1923 na straně 106—109 nalezl jsem článek G. Becka: Albinos und ähnliche Bildungen bei Blätterpilzen. Albíni u hub jsou zajímavou kapitolou houbařskou a proto jsem si článek se zájmem přečetl.

Jako podivuhodný příklad albinismu u hub uvádí autor ve druhé části svého článku houbu, kterou nalezl v Čechách u Karlštejna. Protože zpráva týká se české houby, která dokonce byla nově pojmenována, myslím, že krátká zpráva o ní bude naše čtenáře zajímat. Prof. Dr Günther Beck-Manageta byl profesorem botaniky na bývalé německé universitě v Praze. Zemřel 23. VI. 1931, doživ se 75 let. Byl přibližně vrstevníkem prof. Velenovského. V mládí — jako universitní docent — tuším ve Štýrském Hradci — a později ve stáří v Praze, zabýval se mykologií a uveřejnil několik prací, v nichž popsal řadu rakouských a českých hub. Vědecká cena těchto prací je nevalná.

Ve zmíněném článku G. Beck píše, že našel u Karlštejna nedaleko hájovny „Amerika" v bramborovém poli nepříliš vzdáleném od lesa, řadu plodnic, které na první pohled určil jako žampion ovčí — *Psalliota arvensis* Schaeff. Když si plodnice blíže prohlédl s podivem seznal, že mají lupeny bílé. Hned ho napadlo, že podařilo se mu objevit úplného albína žampionu ovčího. Že to albín skutečně je, potvrdilo mikroskopické zkoumání, které provedl po návratu do Prahy. Zjistil, že tento podivuhodný albín má bezbarvé výtrusy, ale větší, než žampion ovčí normálně mívá. Naměřil 8.6—10.3×5.2—6 μ. Houbu tuto popsal ve zmíněné práci jako *Psalliota arvensis* var. *leucospora* G. Beck.

Hádanka zní: Jak se jmenuje velká bílá houba s prstenem, podobající se pečárce ovčí, která má bílé lupeny (jež později bývají trochu narůžovělé) a roste mimo les, s oblibou v bramboříštích?

Hádanka je velmi lehká, ale pan prof. Beck ji neuhádl a obohatil proto mykologickou literaturu o jedno zbytečné jméno.
(Lepiota nauolina Fr. — bedla čeryenolupenná)

A. Pilát

Oprava.

V předešlém čísle 6—7 roč. IV. byly omylem zaměněny na str. 72 a 73 texty k obrázkům. Text — **špička provrtaná** — patří k obrázku na str. 73 a text — **špička kolovitá** — patří k obrázku na str. 72.

Error typographicus.

In paginibus 72 et 73 textus ad icones erronee impressus est : recte icon in pag. 72 **Marasmium rotulam** et icon in pag. 73 recte **Marasmium perforentem** representant.

ČS. MYKOLOGICKÝ KLUB V PRAZE II,

Benátská 2. (Botan. ústav Karlovy univ.).
Sekretariát: Praha II, Krakovská 1. Telefon 311-31.

Staňte se naším členem!

Členský příspěvek činí ročně Kčs 20,—, zápisné Kčs 10,—. Členské přihlášky a příspěvky přijímá jednatel I. Charvát, Praha II, Krakovská 1. Telefon 311-31.
Členy, kteří dosud nevyrovnali členský příspěvek za kalendářní rok 1949, prosíme o zapravení.

Navštěvujte přednáškové kursy ČMK

pořádané každé pondělí od 19. do 21. hod. v přednáškovém sále botanického ústavu Karlovy university v Praze II, Benátská 2. Stanice el. dr. čís. 14 (botanická zahrada). Výklad a demonstrace důležitých jedlých a jedovatých hub pro praktické houbaře, začátečníky a pokročilé. Při přednášce se též určují donesené houby.

Houbařské vycházky ČMK

s odborným školením praktických houbařů se konají každou neděli do blízkého i vzdáleného okolí Prahy. Dobrou obuv a jídlo s sebou. Oznámení vycházek v denním tisku ke konci týdne a v houbařských skřínkách ČMK. Telefonické dotazy na číslo 311-31.

Bezplatná houbařská poradna ČMK

v Praze II, Krakovská 1 (I. Charvát) určuje veškeré houby. K poštovním zásilkám z venkova (jako vzorek bez ceny) přiložte kor. lístek se svojí přesnou adresou, kde uveďte datum, naleziště, druh stromů, event. chuť a vůni za syrova atd.

Brno, Kotlářská 2.

Bezplatná houbařská poradna každé pondělí od 17. hod. v botan. zahradě, aneb kterýkoliv den u předsedy pplk. A. Procházky v Brně, Kotlářská 30.

Stálá výstavka čerstvých hub v Praze II, Krakovská 1. V Brně, Kotlářská 2 (botanická zahrada).

Vydává Čs. mykologický klub, Praha II, Benátská 2. Administrace: Praha II, Krakovská 1. Telefon 311-31. Redakce: Praha II, Václavské nám., Nár. museum. Vychází 4× ročně. Předplatné ročně Kčs 60,—. Novinová sazba povolena ředitel. pošt a telegrafů pod čís. I A Gre. 2372-OB 1947, ze dne 7. července 1947. — Tisknou Středočeské tiskárny, n. p., závod 05, Praha. — Dohlédací poštovní úřad Praha 022.